

**Postgraduate Programmes
2023**

Tentative Template

Programme Template:

Programme Degree M.A.	:	M.A.
Parenthesis if any (Specialization) Marathi	:	Marathi
Preamble (Brief Introduction to the programme)	:	मराठी भाषा आणि साहित्याच्या अध्ययनातून सुसंस्कृत नागरिक, अभ्यासक, संशोधक व कलावंत निर्माण करणे. मराठी भाषेची विविध स्थित्यंतरे आत्मसात करता येऊन; नवनवोन्मेषशाली कल्पनांचे प्रातिभिक दालन विद्यार्थ्यांसाठी खुले करणे. विभिन्न विचार, संकल्पना, सिद्धांत आणि ललित कलांचे सर्जनात्मक शिक्षण देणे. ज्यामुळे आत्मभान आणि इतरांच्या विचारांचा सन्मान करण्याचा नीरक्षीर विवेक त्यांच्या ठिकाणी निर्माण होईल. त्यांच्या भाषिक कौशल्य क्षमता ओळखून सर्वांगीण कृतिक्षमता विकसित करणे.
Programme Specific Outcomes (POs)		After completing this programme, Learner will
	1.	मराठी भाषा आणि साहित्याचे ज्ञान होईल.
	2.	मिळालेल्या ज्ञानाचे व्यवहारात उपयोजन करता येईल.
	3.	भाषिक कौशल्य प्राप्त होतील.
	4.	मानवी मूल्य आत्मसात करता येतील.
	5.	साहित्य कला आणि संस्कृती व्यवहाराचे ज्ञान होईल.
Eligibility Criteria for Programme		कोणत्याही विद्याशाखेची पदवीधर
Intake (For SNTD WU Departments and Conducted Colleges)		25

RM: Research Methodology

OJT: On-Job Training

RP: Research Project

Structure with Course Titles

(Options related to our area of study to be provided with 'OR' for basket of different types)

**Postgraduate Programme of 2 years:
Year I**

SN	Courses	Type of Course	Credits	Marks	Int	Ext
	Semester I					
PG3.1	साहित्यविचार (भारतीय) - १ (110411)	Major (Mandatory)	4	100	50	50
PG3.2	ऐतिहासिक भाषाविज्ञान- १ (110412)	Major (Mandatory)	4	100	50	50
PG3.3	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास- १ (110413)	Major (Mandatory)	4	100	50	50
PG3.4	मराठी ललित गद्य (110414)	Major (Mandatory)	2	50	50	0
PG3.5	मराठी लोकसाहित्य (120411) किंवा मराठी स्त्रीसाहित्य (120412)	Major (Elective)	4	100	50	50
PG3.6	साहित्य संशोधन पद्धती (130411)	RM	4	100	50	50
			22	550	300	250
	Semester II					
PG4.1	साहित्यविचार (आधुनिक)- २ (210411)	Major (Mandatory)	4	100	50	50
PG4.2	वर्णनात्मक भाषाविज्ञान- २ (210412)	Major (Mandatory)	4	100	50	50
PG4.3	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास- २ (210413)	Major (Mandatory)	4	100	50	50
PG4.4	मराठी वैचारिक साहित्य (210414)	Major (Mandatory)	2	50	0	50
PG4.5	स्त्रीवाद आणि स्त्रीवादी समीक्षा (220411) किंवा आंबेडकरवादी साहित्य (220412)	Major (Elective)	4	100	50	50
PG4.6	कार्यानुभव (240441)	OJT	4	100	50	50
			22	550	2500	300

Exit option: (44 credit) after Three-Year UG Degree

Year II

SN	Courses	Type of Course	Credits	Marks	Int	Ext
	Semester III					
PG3.1	साहित्यसमीक्षा	Major (Mandatory)	4	100	50	50
PG3.2	समाजभाषाविज्ञान	Major (Mandatory)	4	100	50	50
PG3.3	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (कविता आणि नाटक)	Major (Mandatory)	4	100	50	50
PG3.4	साहित्याचे अध्यापन	Major (Mandatory)	2	50	50	0
PG3.5	माध्यमांतर किंवा सर्जनशील लेखन	Major (Elective)	4	100	50	50
PG3.6	प्रकल्पलेखन	RP	4	100	50	50
			22	550	300	250
	Semester IV					
PG4.1	साहित्यातील वाद (संप्रदाय)	Major (Mandatory)	4	100	50	50
PG4.2	लेखकाभ्यास (संत तुकाराम)	Major (Mandatory)	4	100	50	50
PG4.3	स्वातंत्र्योत्तर मराठी साहित्यातील प्रवाह (साहित्यकृतींचा अभ्यास)	Major (Mandatory)	4	100	50	50
PG4.4	साहित्यप्रकारांचा अभ्यास किंवा मराठी वाङ्मयाचा सांस्कृतिक अभ्यास	Major (Elective)	4	100	50	50
PG4.5	प्रकल्पलेखन	RP	6	150	100	50
			22	550	300	250

Course Syllabus

Semester I

3.1 Major (Mandatory)

Course Title	साहित्यविचार (भारतीय)- १ (110411)
Course Credits	4
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to
	1. शब्दशक्ती विषयाची संकल्पना स्पष्ट होईल.
	2. अर्थाच्या विविध स्तरांचा विद्यार्थिनींना ज्ञान होईल.
Module 1 (Credit 1)- भाषेतील शब्द व अर्थ यांचे साहचर्य, शब्दशक्ति विचाराचा परिचय	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. शब्दशक्ति विचारांचे ज्ञान होईल.
	2. शब्दशक्तीचे उपयोजन करता येईल.
Content Outline	- अभिधा - स्वरूप व प्रकार - लक्षणा- स्वरूप व प्रकार - व्यंजना- स्वरूप व प्रकार - शब्दशक्तीचे महत्त्व
Module 2 (Credit 1)- वक्रोक्ती विचार	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. वक्रोक्ती विचारांचे आकलन होईल.
	2. वक्रोक्ती विचारांचे उपयोजन करता येईल.
Content Outline	- कुन्तकाची वक्रोक्तिविषयक कारिका व तिचे स्पष्टीकरण - कुन्तकाचा भाषाविचार - वामनाची रीतिविषयक व्याख्या व तिचे स्पष्टीकरण - शब्दगुण व अर्थगुण – संकल्पना व प्रकार - वामनाचा भाषाविचार
Module 3 (Credit 1)- रसविचार	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. प्राचीन भारतीय साहित्यशास्त्रातील रससिद्धांताचे ज्ञान होईल.
	2. प्रत्यक्ष नाटकात रससिद्धांताचे उपयोजन करता येईल.
Content Outline	- भरताचे रससूत्र व त्याचे स्पष्टीकरण - विभाव, अनुभाव व व्यभिचारी भाव या संकल्पना व त्यांचे प्रकार - स्थायी भाव व त्यानुसार रसांची विभागणी, रससंख्या - रसविषयक ४ उपपत्ती - भट्टलोल्लट, शंकुक, भट्टतौत, अभिनवगुप्त - साधारणीकरण, महारसाची संकल्पना, रसविघ्ने - करुणरस मीमांसा

Module 4 (Credit 1)- ध्वनिविचार	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. ध्वनिसिद्धांताचे आकलन होईल.
	2. आनंदवर्धन आणि अभिनवगुप्त यांच्या संकल्पना स्पष्ट होतील.
Content Outline	• ध्वनीची संकल्पना - आनंदवर्धन व अभिनवगुप्त यांचा विचार • ध्वनीचे प्रकार (लौकिक आणि अलौकिक) • ध्वनिविचार व व्यंजनाविचार • रस आणि ध्वनी • औचित्य सिद्धांत

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

1. वरील घटकांवर आधारित लघुतमप्रकल्पाचे सादरीकरण.

References

- १) भारतीय साहित्यशास्त्र - ग. त्र्यं. देशपांडे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६३
- २) काव्यशास्त्रप्रदीप - स. रा. गाडगीळ, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर, १९७१
- ३) रसचर्चा - पद्माकर दादेगावकर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९९४
- ४) अभिनव काव्यप्रकाश - रा. श्री. जोग, आ. ३, पुणे १९५१
- ५) भरतमुनीचे नाट्यशास्त्र - गोदावरी केतकर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६३
- ६) संस्कृत काव्यशास्त्राची प्रस्तावना - गो. के. भट, महाराष्ट्र ग्रंथ भांडार, कोल्हापूर, १९६३
- ७) काव्यप्रकाश - मम्मट, भांडारकरओरिजिनल रिसर्च इन्स्टिट्यूट, पुणे, १९५०
- ८) सौंदर्यशोध आणि आनंदबोध - रा. भि. जोशी, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, आ. ३, १९६८
- ९) प्राचीन काव्यशास्त्र - र. पं. कंगले, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७४
- १०) आधुनिक मराठी साहित्याची समीक्षा आणि रससिद्धांत - लक्ष्मणशास्त्री जोशी, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९७२
- ११) साहित्यविचार - दि. के. बेडेकर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६४
- १२) संस्कृत साहित्यशास्त्राची तोंडओळख - सरोजदेशपांडे, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००५

3.2 Major (Mandatory)

Course Title	ऐतिहासिक भाषाविज्ञान- १ (110412)
Course Credits	4
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to
	1. ऐतिहासिक भाषाविज्ञान या अभ्यासक्षेत्राचे कालक्रमिक स्वरूप व उद्दिष्टे ज्ञात होईल.
	2. भाषाकुळ संकल्पनेचे आकलन होईल.
	3. भारतीय भाषाकुळाचा परिचय होईल.
	4. मराठी भाषा उत्पत्तीचा परिचय होईल.

Module 1 (Credit 1)- भाषाभ्यासाच्या पद्धती	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. भाषाभ्यासाच्या पद्धतीचे आकलन होईल.
	2. भाषेची उत्पत्ती आणि भाषाकुलाचे ज्ञान होईल.
Content Outline	- ऐतिहासिक भाषाविज्ञान या अभ्यासक्षेत्राचे कालक्रमिक स्वरूप व उद्दिष्टे - बहुभाषिक व द्विभाषिक पुनर्रचना पद्धतीमागील गृहीततत्त्वे - ध्वनिपरिवर्तनाची नियमितता आणि भाषाकुलाची संकल्पना - बहुभाषिक व द्विभाषिक पुनर्रचना पद्धतीचे स्वरूप व तर्कपद्धती - भाषिक परिवर्तनाचे स्वरूप, कारणे व सिद्धांत - स्वनपरिवर्तनाचे स्वरूप, कारणे, प्रकार व प्रक्रिया - भाषेतील सदृशता, तिचे कार्य, सादृश्यमूलक विस्तार, सादृश्यमूलक परिवर्तनाचे प्रकार
Module 2 (Credit 1)- भाषाकुल	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. इंडोयुरोपियन भाषाकुल आणि द्रविड भाषाकुल यांचे आकलन होईल.
	2. इंडोचायनीज भाषाकुल आणि ऑस्ट्रोएशियन भाषाकुल यांचे स्वरूप उलगडेल.
Content Outline	- अर्थपरिवर्तनाचे स्वरूप, कारणे व प्रकार (जुने व नवे वर्गीकरण) - भाषिक आदानाची प्रक्रिया, हेतू व प्रकार (ब्ल्युमफील्ड व हॉकेट यांची वर्गीकरणे) - इंडोयुरोपियन भाषाकुल - उगम, शाखा व उपशाखा, इंडोइरानियन शाखा - द्रविड भाषाकुल - प्रदेश व महत्त्वाच्या भाषा - इंडोचायनीज भाषाकुल - प्रदेश व महत्त्वाच्या भाषा - ऑस्ट्रोएशियन भाषाकुल - प्रदेश व महत्त्वाच्या भाषा
Module 3 (Credit 1)- मराठीची उत्पत्ती	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. मराठीच्या उत्पत्तीबाबत विविध भाषाभ्यासकांच्या मतांची माहिती होईल.
	2. आदिकालीन आणि यादवकालीन मराठीचे स्वरूप उलगडेल.
Content Outline	- मराठीच्या उत्पत्तीच्या अभ्यासाची साधने - शिलालेख, ताम्रपट व ग्रंथ - मराठीचा उत्पत्तीकाळ व उद्गमाची कारणे - मतमतांतरे (वि. का. राजवाडे, कृ. पा. कुलकर्णी, वैद्य-गुणे वाद, शं. गो. तुळपुळे, साउथवर्थ) - मराठीचे भाषाकुल व जननी भाषा- मतमतांतरे (वि. का. राजवाडे, कृ. पा. कुलकर्णी, वैद्य-गुणे वाद, शं. गो. तुळपुळे, विश्वनाथ खैरे, शं. बा. जोशी) - कलिकभेदाची संकल्पना, मराठीचा आदिकाल - अभ्यासाची साधने व अडचणी - आदिकालीन मराठीचे स्वरूप - ध्वनिप्रक्रिया, व्याकरणिक व भाषिक विशेष - यादवकालीन मराठीचे स्वरूप - ध्वनिप्रक्रिया, व्याकरणिक व भाषिक विशेष
Module 4 (Credit 1)- भाषाप्रभाव	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. मध्यकालीन मराठीवरील इतर भाषांच्या प्रभावाची माहिती मिळेल.
	2. अर्वाचीन मराठीवरील इंग्रजीच्या प्रभावाची माहिती होईल.

Content Outline	• मध्यकालीन मराठीच्या अभ्यासाची साधने व अडचणी • मध्यकालीन मराठीचे स्वरूप - ध्वनिप्रक्रिया, व्याकरणिक व भाषिक विशेष • मध्यकालीन मराठीवरील फार्सीचा प्रभाव – शब्दसंग्रह व प्रत्यय यांचे आदान • अर्वाचीन मराठी (अव्वल इंग्रजी काळ) - अभ्यासाची साधने व अडचणी • अर्वाचीन मराठी (अव्वल इंग्रजी काळ)- ध्वनिप्रक्रिया, व्याकरणिक व भाषिक विशेष • अर्वाचीन मराठीवरील इंग्रजीचा प्रभाव
------------------------	--

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

1. वरील घटकांवर आधारित लघुतमप्रकल्पाचे सादरीकरण.

References

- १) भाषाविज्ञान : वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक, संपा.- डॉ. स. गं. मालशे, डॉ. हे. वि. इनामदार, डॉ. अंजली सोमण, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, आ. ४, २०१०.
- २) भाषेचे आणि भाषाभ्यासाचे विकसन - वृद्धि: - दिनेश ड. माहुलकर, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, २०००
- ३) मराठीचे ऐतिहासिक भाषाशास्त्र - र. रा. गोसावी, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९९
- ४) मराठी भाषा : उद्गम व विकास - कृ. पां. कुलकर्णी, मॉडर्न बुक डेपो, पुणे, आ. ४, १९६३
- ५) यादवकालीन मराठी भाषा - शं. गो. तुळपुळे, १९७३
- ६) भाषा: इतिहास आणि भूगोल- डॉ. ना. गो. कालेलकर, मौज प्रकाशन, मुंबई, आ. २, १९८५
- ७) भाषा आणि संस्कृती - डॉ. ना. गो. कालेलकर, मौज प्रकाशन, मुंबई, आ. २, १९८५
- ८) अर्वाचीन मराठी - डॉ. रमेश धोंगडे, काँटिनेंटल प्रकाशन, पुणे, १९८३
- ९) मराठीचा भाषिक अभ्यास - डॉ. मु. श्री. कानडे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, आ. २, १९९८
- १०) मराठीचे कोरीव लेख - शं. गो. तुळपुळे, १९६३
- ११) मराठी भाषेचे मूळ, विश्वनाथ खैरे, १९७९
- १२) अक्षरयात्रा २००८, अरुण प्रभुणे, (संपा), अ. भा. म. सा. महामंडळ, औरंगाबाद

3.3 Major (Mandatory)

Course Title	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - १ (110413)
Course Credits	4
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to 1. मराठी कथेचा प्रारंभ १९४० या कालखंडातील मराठी कथेचा परिचय विद्यार्थिनींना होईल. 2. लघुकथा, पत्रप्रधान कथा, नवकथापूर्व कथा याची विद्यार्थिनींना माहिती होईल.
Module 1 (Credit 1)- अव्वल इंग्रजी कालखंड	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. अव्वल इंग्रजी कालखंडातील वाङ्मयीन वातावरणाचा परिचय होईल. 2. धर्मसुधारणा आणि सामाजिक बदलांचे आकलन होईल.
Content Outline	• अव्वल इंग्रजी कालखंड, प्रबोधन युगाची सुरुवात • महत्त्वाचे राजकीय बदल व महत्त्वाच्या घडामोडी

	- इंग्रजांचे शैक्षणिक धोरण, शैक्षणिक संस्था व उदारमतवादाचा प्रभाव - महत्वाचे सामाजिक बदल व महत्वाच्या सामाजिक सुधारणा - धर्मसुधारणेचे प्रयत्न व संस्थांचा उदय
Module 2 (Credit 1)- नियतकालिक व साहित्य	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. व्याकरण ग्रंथ आणि कोशवाङ्मयाचा परिचय होईल.
	2. नियतकालिके आणि भाषांतरित साहित्याचे मूल्य कळेल.
Content Outline	- अव्वल इंग्रजी काळातील साहित्यनिर्मिती आणि पुस्तकनिर्मिती यांचे स्वरूप - शालेय पाठ्यपुस्तके व व्याकरण ग्रंथ - कोशवाङ्मय - नियतकालिकांची सुरुवात व त्यांचे कार्य - भाषांतरित साहित्य
Module 3 (Credit 1)- वैचारिक निबंधवाङ्मय	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. वैचारिक निबंधवाङ्मयाचे ज्ञान होईल.
	2. महत्वाच्या निबंधकारांचा स्थूल परिचय होईल.
Content Outline	- वैचारिक निबंधवाङ्मयाची सुरुवात वज्रघण्टा - वैचारिक निबंधवाङ्मयाची ठळक वैशिष्ट्ये व कार्य - सुरुवातीचे निबंधलेखन - महत्वाच्या निबंधकारांचा स्थूल परिचय - विष्णुबुवा ब्रह्मचारी / लोकहितवादी / महात्मा जोतीबा फुले - निबंधकारांची दुसरी पिढी - महत्वाच्या निबंधकारांचा स्थूल परिचय - विष्णुशास्त्री चिपळूणकर / गो. ग. आगरकर/ लोकमान्य टिळक - वेगळ्या वाटा- महत्वाच्या निबंधकारांचा स्थूल परिचय - शि. म. परांजपे/ न. चिं. केळकर
Module 4 (Credit 1)- लघुनिबंध	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. लघुनिबंध प्रकाराचे स्वरूप कळेल.
	2. ललित निबंधाच्या बदलत्या स्वरूपाचा परिचय होईल.
Content Outline	- लघुनिबंधाची सुरुवात व स्वरूप(पर्सनल स्त्रोत्रा प्रभाव)- गुजगोष्ट- ना. सी. फडके - लघुनिबंधाची वाटचाल - महत्वाच्या निबंधकारांचा स्थूल परिचय - अनंत काणेकर / गो. वि. करंदीकर - ललितनिबंधाची सुरुवात व स्वरूप- कुसुमावती देशपांडे - ललित निबंधाची वाटचाल - महत्वाच्या निबंधकारांचा स्थूल परिचय - इरावती कर्वे / दुर्गा भागवत / श्री. वि. कुलकर्णी/ प्रकाश सं

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

- वरील घटकांवर आधारित लघुतमप्रकल्पाचे सादरीकरण.

References

- १) मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, संपा. रा. ग. जाधव, म. सा. प., पुणे, २००९/ २०१०
- २) प्रदक्षिणा (खंड १ व २), संपा. जयंत वष्ट. कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, आ.७ वी, १९८०
- ३) मराठी साहित्य: प्रेरणा व स्वरूप, संपा. हातकणंगलेकर/ पवार, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८२
- ४) मराठीलघुनिबंधाचा जनक कोण? - ना. सी. फडके, कुलकर्णी ग्रंथागार, पुणे, १९७६
- ५) साहित्य: अध्यापन व प्रकार, संपा. श्री. पु. भागवत, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८७
- ६) गतशतक शोधताना - स. गं. मालशे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९८९

3.4 Major (Mandatory)

Course Title	मराठी ललित गद्य (110414)
Course Credits	2
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to 1. ललितगद्य या साहित्यप्रकाराचा परिचय होईल. 2. ललितगद्य या साहित्यप्रकाराचा स्वरूप ज्ञात होईल. 3. ललितगद्याचा प्रकार व वैशिष्ट्य अभ्यासाने ज्ञात होईल.
Module 1 (Credit 1)- ललितगद्याची परंपरा	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. मराठीतील ललितगद्य या साहित्यप्रकाराचे आकलन होईल. 2. ठळक ललितगद्याच्या परंपरेचे ज्ञान होईल.
Content Outline	• ललितगद्याचे स्वरूप, अन्य साहित्यप्रकारांपेक्षा वेगळेपण • ललितगद्यातील वास्तवाचे व सत्याचे स्वरूप, ललितगद्यातील मी आणि आत्मपरतेचे महत्त्व • ललितगद्याचे प्रमुख प्रकार (ललित निबंध, आत्मकथन, व्यक्तिचित्रे, प्रवासवर्णन) • मराठी ललितगद्याची परंपरा
Module 2 (Credit 1)- साहित्यपरिचय	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. आत्मकथन या साहित्यप्रकाराचे स्वरूप कळेल. 2. मौनराग मधील अनुभवविश्व उलगडेल.
Content Outline	• आत्मकथन या साहित्यप्रकाराचे स्वरूप, वैशिष्ट्ये व प्रकार • मराठीतील आत्मकथनपर लेखनाची परंपरा • मौनराग मधील अनुभवविश्वाचे स्वरूप • मौनरागची वाङ्मयीन वैशिष्ट्ये

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

1. वरील घटकांवर आधारित लघुतमप्रकल्पाचे सादरीकरण.

References

- १) मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ७ वा, संपा. रा. ग. जाधव, म. सा. प., पुणे, २००९/ २०१०
- २) मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ६ वा, संपा. गो. म. कुलकर्णी/ व. दि. कुलकर्णी, पुणे, १९८८
- ३) प्रदक्षिणा (खंड १ व २), संपा. जयंत वष्ट. कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, आ.७ वी, १९८०
- ४) मराठी साहित्य: प्रेरणा व स्वरूप, संपा. हातकणंगलेकर/ पवार, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८२
- ५) मराठी लघुनिबंधाचा जनक कोण? - ना. सी. फडके, कुलकर्णी ग्रंथागार, पुणे, १९७६
- ६) साहित्य: अध्यापन व प्रकार, संपा. श्री. पु. भागवत, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८७
- ७) प्रवासवर्णन : किंवा वाङ्मयप्रकार, वसंत सावंत, मुंबई, १९८७
- ८) चरित्र - आत्मचरित्र (तंत्र व इतिहास), अ. म. जोशी, नागपूर, १९५६
- ९) लघुनिबंध ते मुक्तगद्य- वि. शं. चौगुले

3.5 Major (Electives)

Course Title	मराठी लोकसाहित्य (120411)
Course Credits	4
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to - मराठी लोकसाहित्याची व लोककलांची परंपरा समजेल. - लोकसंस्कृतीचे आणि लोककलांचे स्वरूप लक्षात येईल. - लोकसाहित्यातील आदिबंध व मिथके यांचे आकलन होईल. - मराठी साहित्यातील मिथकांचा उगम जाणून घेता येईल.
Module 1 (Credit 1)- लोकसाहित्याचा स्वरूप	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to - लोकसाहित्य संकल्पनेचे ज्ञान होईल. - लोकसाहित्य आणि ललित साहित्य यातील भेद कळेल.
Content Outline	- लोकसाहित्य, लोकविद्या या संज्ञांचा परिचय, लोकसाहित्याची लक्षणे - लोकसाहित्यातील लोक, लोकसंस्कृती आणि ठळक प्रवृत्ती - लोकसाहित्यातील मिथके, आदिबंध आणि आदिप्रतिमा - लोकसाहित्य व ललित साहित्य यातील साम्यभेद
Module 2 (Credit 1)- लोकगीत आणि लोककथा	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to - विविध लोककलाप्रकारांचे वर्गीकरण करता येईल. - लोकसाहित्यातील स्त्रियांच्या कार्याची माहिती कळेल.
Content Outline	- मराठी लोकसाहित्याचा परिचय - मराठी लोकगीतांचे स्वरूप व प्रकार - मराठी लोककथा : स्वरूप व प्रकार - मराठी लोकसाहित्यातील स्त्रियांचे कार्य
Module 3 (Credit 1)- लोककलाप्रकार	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to

	1. विविध लोककलाप्रकारांचे आकलन होईल.
	2. दशावतार, तमाशा, गोंधळ याद्वारे निर्माण होणाऱ्या संकेतव्यवस्थेचा परिचय होईल.
Content Outline	- मराठी लोकनाट्याचे स्वरूप: लोकनाट्य, विधिनाट्य व नाट्यविधी - दशावतार : स्वरूप व वैशिष्ट्ये - तमाशा : स्वरूप व वैशिष्ट्ये - गोंधळ व जागरण - स्वरूप व वैशिष्ट्ये
Module 4 (Credit 1)- लोकसाहित्याची अभ्यासपद्धती	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. लोकसाहित्याच्या विविध अभ्यास पद्धतीचे आकलन होईल.
	2. लोकसाहित्याविषयीचा भारतमूलक सिद्धांत कळेल.
Content Outline	- लोकसाहित्याचे संकलन, अभ्यास व संशोधन - लोकसाहित्याचा अभ्यास- संप्रदाय व पद्धती (भाषाशास्त्रीय/ निसर्गरूपकवादी/ भ्रांतकल्पनावादी/ हेतुकथावादी) - लोकसाहित्याविषयीचा भारतमूलक सिद्धांत - लोकसाहित्याच्या अभ्यासपद्धती - कार्यान्वयी/ संदर्भान्वयी/ आंतरसांस्कृतिक/ लोकसांस्कृतिक

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

- वरील घटकांवर आधारित लघुतमप्रकल्पाचे सादरीकरण.

References

- लोकसाहित्याचे स्वरूप, प्रभाकर मांडे, परिमल प्रकाशन, औरंगाबाद, १९७८
- लोकसाहित्याचे अंतःप्रवाह, प्रभाकर मांडे, गोदावरी प्रकाशन, औरंगाबाद, १९७५
- लोकसंगकला आणि नागर रंगभूमी, प्रभाकर मांडे, सविता प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८९
- मिथक आणि नाटक, तारा भवाळकर, सविता प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८८
- लोकसाहित्यातील स्त्रीप्रतिमा, तारा भवाळकर, सुगावा प्रकाशन, पुणे, १९९०
- मराठी लोककथा : स्वरूपमीमांसा, वैदेही कोळेकर, सविता प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८७
- लोकसाहित्य शब्दकोश – सरोजिनी बाबर, महा. रा. लो. सा. समिती, मुंबई, १९७३
- लोकसंस्कृतीची क्षितिजे, रा. चिं. ढेरे, विश्वकर्मा प्रकाशन, पुणे, १९७१
- संतसाहित्य आणि लोकसाहित्य : काही अनुबंध, रा. चिं. ढेरे, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९७८
- समीक्षा संज्ञा कोश (वाङ्मय कोश खंड ४) संपा. विजया राजाध्यक्ष व इतर, म.रा.सा.सं.मंडळ, मुंबई, २००२

3.5 Major (Electives)

Course Title	मराठी स्त्रीसाहित्य (120412)
Course Credits	4
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to
	1. मराठी स्त्रीसाहित्याचे स्वरूप व परंपरा यांचा सूक्ष्म परिचय होईल.
	2. मराठी स्त्रीसाहित्यातील आत्माविष्काराचे व भाषेचे वेगळेपण समजेल.

	3. स्त्री लिखित साहित्य आणि पुरुष लिखित साहित्य यांच्यातील भेद लक्षात येईल.
Module 1 (Credit 1)- मध्ययुगीन मराठी स्त्रीसाहित्याचे स्वरूप	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. मध्ययुगीन मराठी साहित्यातील स्त्री जाणिवांचे स्वरूप कळेल.
	2. मराठी स्त्रीसाहित्याचे वेगळेपण जाणवेल.
Content Outline	• मध्ययुगीन मराठी स्त्रीसाहित्यामागील प्रेरणा • मध्ययुगीन मराठी स्त्रीसाहित्यामधून प्रकट होणारे स्त्रीजीवनाचे पैलू • मध्ययुगीन मराठी स्त्रीसाहित्यातील स्त्रीजाणिवेचे स्वरूप • मध्ययुगीन मराठी स्त्रीसाहित्याचे स्वरूप व वेगळेपण
Module 2 (Credit 1)- स्वातंत्र्यपूर्व आणि स्वातंत्र्योत्तर काळातील स्त्रीसाहित्य	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. स्वातंत्र्यपूर्व आणि स्वातंत्र्योत्तर काळातील स्त्रीसाहित्याचे वेगळेपण लक्षात येईल.
	2. बदलत्या स्त्री प्रतिमांचे आकलन होईल.
Content Outline	• स्वातंत्र्यपूर्वकाळातील स्त्रीसाहित्यामागील प्रेरणा, स्त्रीसाहित्यामधून प्रकट होणारे स्त्रीजीवनाचे पैलू, स्त्रीजाणिवेचे स्वरूप • या काळातील मराठी स्त्रीसाहित्याचे स्वरूप व वेगळेपण • स्वातंत्र्योत्तर काळातील स्त्रीसाहित्यामधून प्रकट होणारे स्त्रीजीवनाचे पैलू • स्त्रीवादाच्या प्रभावामुळे या काळातील मराठी स्त्रीसाहित्यातील बदललेल्या स्त्रीप्रतिमेचे स्वरूप व वेगळेपण
Module 3 (Credit 1)- जनाबाईंचे अभंग	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. जनाबाईंच्या अभंगांचे वेगळेपण समजेल.
	2. स्त्री जाणीव आणि स्त्री मनाचे दर्शन घडेल.
Content Outline	• जनाबाईंच्या अभंगांमधून व्यक्त होणारे मध्ययुगीन काळातील स्त्रीजीवनाचे पैलू • जनाबाईंच्या अभंगांमागील विविध प्रेरणा व स्त्रीमनाचे दर्शन • जनाबाईंच्या अभंगांमधून व्यक्त होणारी स्त्रीजाणीव • जनाबाईंच्या अभंगांचे स्वरूप व वेगळेपण
Module 4 (Credit 1)- आंधळ्यांच्या गाई	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. आंधळ्यांच्या गाईमधून व्यक्त होणाऱ्या स्त्रीवादाचे आशयसूत्र उलगडेल.
	2. भाषेचे वेगळेपण लक्षात येईल.
Content Outline	• आंधळ्यांच्या गाईमधून व्यक्त होणारे आधुनिक महानगरीजगातील स्त्रीजीवनाचे पैलू • आंधळ्यांच्या गाईमधून व्यक्त होणारी आधुनिक स्त्रीची जाणीव • आंधळ्यांच्या गाईमधून व्यक्त होणारी स्त्रीवादी आशयसूत्रे • आंधळ्यांच्या गाईमधील स्त्रीप्रतिमेचे व भाषेचे वेगळेपण

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

1. वरील घटकांवर आधारित लघुतमप्रकल्पाचे सादरीकरण.

References

- १) स्त्रीसाहित्याचा मागोवा(खंड १ ते ४), संपा. मंद खांडगे व इतर, साहित्यप्रेमी भगिनीमंडळ, पुणे
- २) अर्धे आकाश, अश्विनी धोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे
- ३) संत कवयित्री – इंदुमती शेवडे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
- ४) मराठी लेखिका : चिंतन व चिंता, भालचंद्र फडके
- ५) लोकसाहित्यातील स्त्रीप्रतिमा, तारा भवाळकर
- ६) मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, संपा. रा. ग. जाधव, म. सा. प., पुणे
- ७) स्त्रीलिखित मराठी कादंबरी, संपा. अरुणा ढेरे, २०१३, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
- ८) स्त्रीलिखित मराठी कथा, संपा. अरुणा ढेरे, २०१४, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
- ९) १९८० नंतरचे स्त्री-निर्मित कथनपर साहित्य, संपा. पुष्पलताराजापुरे-तापस, २०१०, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर

3.6 RM

Course Title	साहित्य संशोधन पद्धती (130411)
Course Credits	4
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to 1. संशोधन संकल्पना विद्यार्थिनींना समजून घेता येईल. 2. संशोधनाचा महत्त्व व उपयोजन जाणवेल. 3. संशोधनाच्या साधनांचा ज्ञान होईल.
Module 1 (Credit 1)- संशोधनाची संकल्पना	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. संशोधन संकल्पनेची ओळख होईल. 2. संशोधनाच्या विविध क्षेत्रांचा परिचय होईल.
Content Outline	• संशोधनाचे स्वरूप : संकल्पना, व्याख्या • संशोधनप्रक्रियेतील टप्पे- विषयनिश्चिती, अभ्युपगम निश्चिती, संशोधन आराखडा, निष्कर्ष • संशोधनाचे प्रकार - वैज्ञानिक संशोधन, सामाजिक शास्त्रांमधील संशोधन, साहित्यसंशोधन
Module 2 (Credit 1)- संशोधन आणि समीक्षा	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. संशोधन आणि समीक्षा यातील परस्पर संबंध कळेल. 2. विविध संशोधन पद्धतींचे ज्ञान होईल.
Content Outline	• साहित्य संशोधन व समीक्षा : अनुबंध • संशोधन पद्धती - विगमनात्मक-निगमनात्मक, पाठचिकित्सा
Module 3 (Credit 1)- संशोधनाची साधन	

Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. संशोधन साधनांचा वापर करता येईल.
	2. प्रत्यक्षात संशोधन क्षमता निर्माण होईल.
Content Outline	- पूर्वसंशोधनाचा आढावा व खंडन-मंडन - प्रश्नावली, मुलाखती, सर्वेक्षण, ध्वनिमुद्रण, चित्रीकरण इत्यादी - आवश्यकतेनुसार साधनांची निर्मिती
Module 4 (Credit 1)- साहित्यसंशोधन प्रक्रिया	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. आंतरविद्याशाखीय ज्ञानदृष्टी विकसित होईल.
	2. प्रबंध लेखनाच्या तांत्रिक अंगांचा परिचय होईल आणि त्याचे उपयोजन करता येईल.
Content Outline	- साहित्यसंशोधन- स्वरूप व व्याप्ती - आंतरविद्याशाखीय ज्ञानदृष्टी व साहित्यसंशोधन - मध्ययुगीन साहित्याचे संशोधन - शोधनिबंधाची/ प्रबंधाची लेखनपद्धती

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

- वरील घटकांवर आधारित लघुतमप्रकल्पाचे सादरीकरण.

References

- भाषा आणि साहित्य संशोधन, संपा. वसंत जोशी खंड १, १९८१, म.सा.प. पुणे
- भाषा आणि साहित्य संशोधन, संपा. वसंत जोशी खंड २, १९८१, म.सा.प. पुणे
- भाषा आणि साहित्य संशोधन, संपा. वसंत जोशी खंड ३, १९८१, म.सा.प. पुणे
- संशोधन सिद्धांत आणि पद्धती, सदा कन्हाडे, १९९७, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
- संहिता समीक्षा आणि पारिभाषिक संज्ञा, वसंत दावतर, म.रा.सा. सं. मंडळ, मुंबई
- मराठी संशोधनविद्या उषा देशमुख, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
- शोधनिबंधाची लेखनपद्धती, मिलिंद मालशे १९७९ म. सा. प., पुणे
- तपोनिधी, संपा. भारती निरगुडकर, २०१९, पॉप्युलर प्रकाशन, पुणे

Semester II

4.1 Major (Mandatory)

Course Title	साहित्यविचार (आधुनिक)- १ (210411)
Course Credits	4
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to - विद्यार्थिनींना अनुकृती सिद्धांताचा आकलन होईल. - साहित्याच्या रूपबंधाचा परिचय होईल. - विद्यार्थिनींना साहित्य निर्मितीप्रक्रियेचा आकलन होईल. - विद्यार्थिनींना साहित्य प्रयोजन विचारातील प्लेटो, अँरिस्टॉटल आदींच्या विचारांचा आकलन होईल. - विद्यार्थी लौकिकवादी व अलौकिकवादी भूमिकांतील फरक समजून घेतील.
Module 1 (Credit 1)- पाश्चात्य साहित्यविचार	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to - विद्यार्थिनींना पाश्चात्य साहित्यशास्त्र समजून घेता येईल. - प्लेटो, अँरिस्टॉटल यांच्या साहित्य सिद्धांतांचे ज्ञान होईल.
Content Outline	- अनुकृती सिद्धांत - प्लेटोची मांडणी - अनुकृती सिद्धांत - अँरिस्टॉटलची भूमिका - अँरिस्टॉटलची वाङ्मयीन घाटाची कल्पना / आदि-मध्य व अंत या संकल्पना - साहित्याचा रूपबंध
Module 2 (Credit 1)- साहित्यनिर्मितीच्या शक्ती	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to - साहित्यनिर्मिती प्रक्रियेचे ज्ञान होईल. - कल्पनाशक्तीचे कार्य लक्षात येईल.
Content Outline	- साहित्याच्या निर्मितीप्रक्रियेमागील रूपस्फुरण (चमत्कृती), स्फूर्ती यांचे कार्य - प्रतिभाशक्तीचे स्वरूप व कार्य - साहित्याच्या निर्मितीप्रक्रियेमधील कल्पनाशक्तीचे स्थान व कल्पनाशक्तीचे प्रकार - साहित्याच्या निर्मितीप्रक्रियेविषयीचा कांटचा विचार
Module 3 (Credit 1)- प्लेटो-अँरिस्टॉटलची भूमिका	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to - प्लेटोचा नीतिविचार आणि अँरिस्टॉटलची कॅथार्सिस सिद्धांतविषयक भूमिका माहिती होईल. - साहित्यातील लौकिकतावाद व अलौकिकतावादी भूमिका समजून घेता येतील.
Content Outline	- प्लेटोचा नीतिविचार - अँरिस्टॉटलची कॅथार्सिस विषयक भूमिका - प्रेरणासंतुलन - आय. ए. रिचर्ड्स - लौकिकतावादी व अलौकिकतावादी भूमिका

Module 4 (Credit 1)- आधुनिक भारतीय संकल्पना	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. आधुनिक भारतीय साहित्यशास्त्रज्ञांच्या संकल्पना अभ्यासता येईल.
Content Outline	- विदग्धता (ह. ना. आपटे) / सविकल्प समाधी (न. चिं. केळकर) - बा. सी. मर्ढेकरांचा लयसिद्धांत - भावनानिष्ठ समतानता आणि आत्मनिष्ठा - मर्ढेकरांचा विचार - पोत - द. ग. गोडसे/ मानुषतेचे तत्त्व - शरच्चंद्र मुक्तिबोध

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

- वरील घटकांवर आधारित लघुतमप्रकल्पाचे सादरीकरण.

References

- सौंदर्यमीमांसा, रा. भा. पाटणकर, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०१२.
- कांटची सौंदर्यमीमांसा, रा. भा. पाटणकर, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७७.
- सौंदर्य आणि साहित्य, बा. सी. मर्ढेकर, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९९२.
- सृष्टी, साहित्य आणि सौंदर्यमूल्य, शरच्चंद्र मुक्तिबोध, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
- सौंदर्यानुभव, प्रभाकर पाध्ये, मौज प्रकाशन, मुंबई.
- निवडक मराठी समीक्षा, संपा.- पवार/ हातकणंगलेकर, १९९९, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली
- ऑरिस्टॉटलचे काव्यशास्त्र, गो. वि. करंदीकर, १९७८, मौज प्रकाशन, मुंबई
- साहित्यशास्त्र: स्वरूप आणि समस्या, वसंत पाटणकर, २००६, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
- पोत, द. ग. गोडसे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.

4.2 Major (Mandatory)

Course Title	वर्णनात्मक भाषाविज्ञान- २ (210412)
Course Credits	4
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to
	1. भाषाविषयक विविध सिद्धांतांचा परिचय होईल.
	2. भाषाच्या संरचनेतील विविध घटकांच्या कार्यपद्धतीचा परिचय होईल.
Module 1 (Credit 1)- भाषा अभ्यास पद्धती	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. भाषा अभ्यासाच्या क्षेत्राचे स्वरूप उलगडेल.
	2. जागतिक भाषातज्ज्ञांचे विचार आत्मसात करता येतील.
Content Outline	- मानवी भाषेचे स्वरूप, भाषाविज्ञान या अभ्यासक्षेत्राचे स्वरूप - भाषाविज्ञान या अभ्यासक्षेत्राच्या शाखा, व्याकरण व भाषाविज्ञान - साम्यभेद. - फर्डिनंड द सस्युर यांचा भाषाविचार (कालिक व कालक्रमिक भाषाभ्यास, भाषिक वर्तन

	(Parole) व भाषिक व्यवस्था (Language), भाषिक चिन्हांचे स्वरूप) - नॉम चॉम्स्की यांचा भाषाविचार (भाषिक प्रयोग (Performance) व भाषिक क्षमता (competence), रचनांतरणवादी निर्देशनात्मक व्याकरण) - अमेरिकन संरचनावादी विचार
Module 2 (Credit 1)- स्वन-स्वनिम संकल्पना	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. भाषेच्या वापरातील विविध घटकांचे सूक्ष्म ज्ञान होईल.
	2. स्वन-स्वनांतर-स्वनिम या घटकांची कार्यपद्धती लक्षात येईल.
Content Outline	- मानवी भाषेतील ध्वनींचे स्वरूप, मानवीवाग्यंत्राचे स्वरूप - ध्वनींचे उच्चारणस्थान व उच्चारण-प्रयत्न यांनुसार केले जाणारे वर्गीकरण व त्यानुसार होणारे ध्वनींचे प्रकार. ध्वनींचे भाषेतील कार्य - स्वन - स्वनांतर - स्वनिम या संकल्पनांचे स्पष्टीकरण - स्वनिमाची व्याख्या, स्वनिमाचे स्वरूप व प्रकार (खंडित व खंडिताधिष्ठितस्वनिम / खंडिताधिष्ठितस्वनिमांचे प्रकार), मराठीचे स्वनिम - भाषेतील स्वनिम निश्चित करण्याचे तंत्र (लघुतमांतर युग्म) व तत्त्वे (पूरक विनियोग, व्यवच्छेदक विनियोग, वैकल्पिक विनियोग)
Module 3 (Credit 1)- रूपिम संकल्पना	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. रूपिम संकल्पना स्पष्ट होईल.
	2. रचनेचे स्तर लक्षात येतील.
Content Outline	- भाषिक रूप, रूपिका या संकल्पनेचे स्पष्टीकरण, रूपिकांचे प्रकार, शब्द व रूपिका परस्परसंबंध - रूपिकांतर या संकल्पनेचे स्पष्टीकरण, रूपिकांतरांचे प्रकार (स्वनिमाश्रयी, रूपिमाश्रयी व शून्य), रूपिकांतरांचे रूपिमात वर्गीकरण - रूपिम या संकल्पनेचे स्पष्टीकरण, रूपिमांचे प्रकार - रूपिम विश्लेषणाचे तंत्र, रूपिम प्रक्रिया (योग, लोपव आदेश) - रचना म्हणजे काय? रचनेचे स्तर व प्रकार (अन्तःपद प्रधान व बाह्यपद प्रधान)
Module 4 (Credit 1)- भाषेतील अर्थाचे स्वरूप	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. भाषेतील अर्थाचे स्वरूप उलगडेल.
	2. रूप आणि अर्थ यांचा परस्पर संबंध लक्षात येईल.
Content Outline	- भाषेतील अर्थाचे स्वरूप - शब्दार्थविषयक सिद्धांत (निर्देशवादी, प्रतिमावादी, संकल्पनावादी) - शब्दार्थाचे प्रकार - रूप व अर्थ संबंध (सरूपता, समानार्थता, अनेकार्थता, अर्थ-समावेश व विरोध) - अर्थक्षेत्र संकल्पना आणि घटक विश्लेषण

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

- वरील घटकांवर आधारित लघुतमप्रकल्पाचे सादरीकरण.

References

- १) भाषाविज्ञान : वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक, संपा.- डॉ. स. गं. मालशे, डॉ. हे. वि. इनामदार, डॉ. अंजली सोमण, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, आ. ४, २०१०.
- २) आधुनिकभाषाविज्ञान, संपा.- डॉ. कल्याण काळे, डॉ. अंजली सोमण, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९९९
- ३) आधुनिकभाषाविज्ञान : सिद्धांत आणि उपयोजन, डॉ. मिलिंद मालशे, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई, १९९५.
- ४) वैखरी: भाषा आणि भाषाव्यवहार, डॉ. अशोक केळकर, मुंबई, १९८३
- ५) ध्वनिविचार - डॉ. ना. गो. कालेलकर, मौज प्रकाशन, मुंबई, आ. २, १९८५
- ६) भाषा: इतिहास आणि भूगोल- डॉ. ना. गो. कालेलकर, मौज प्रकाशन, मुंबई, आ. २, १९८५
- ७) भाषा आणि संस्कृती - डॉ. ना. गो. कालेलकर, मौज प्रकाशन, मुंबई, आ. २, १९८५
- ८) अर्वाचीन मराठी - डॉ. रमेश धोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे,
- ९) मराठीचा भाषिक अभ्यास - डॉ. मु. श्री. कानडे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, आ. २, १९९८
- १०) मराठीच्या प्रमाणभाषेचे स्वरूप - डॉ. सुहासिनी लद्दू, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिर्मिती मंडळ, नागपूर, १९८३.
- ११) शास्त्रीय मराठी व्याकरण - मो. के. दामले (संपा. कृ. श्री. अर्जुनवाडकर), देशमुख आणि कंपनी, पुणे, १९७०.

4.3 Major (Mandatory)

Course Title	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास- २ (210413)
Course Credits	4
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to 1. मराठी कथेचा प्रारंभ १९४० या कालखंडातील मराठी कथेचा परिचय विद्यार्थिनींना होईल. 2. लघुकथा, तंत्रप्रधान कथा, नवकथापूर्व कथा याची विद्यार्थिनींना होईल. 3. नवकथा व नवकथेप्रारंभाच्या कथेची माहिती विद्यार्थिनींना होईल. 4. दीर्घकथा, दलित व ग्रामीण कथेच्या परंपरेचा विद्यार्थिनींना आकलन होईल.
Module 1 (Credit 1)- लघुकथा	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. लघुकथेचे तंत्र शिकून घेता येईल. 2. लघुकथा लेखकांच्या लघुकथांचे वाचन करता येईल.
Content Outline	• प्रारंभीचे कथालेखन - स्फुटगोष्ट - ह. ना. आपटे/ संपूर्ण गोष्ट - वि. सी. गुर्जर, काशीबाई कानिटकर • लघुकथेची सुरुवात - दिवाकर कृष्ण • तंत्रप्रधान कथा - ना. सी. फडके, वि. स. खांडेकर • नवकथापूर्व कथा - दिवाकर कृष्ण, विभावरी शिरूरकर, वामन चोरघडे, कुसुमावती देशपांडे
Module 2 (Credit 1)- नवकथा	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. मराठीतील नवकथाकारांचा परिचय होईल. 2. दलित व ग्रामीण या नवप्रवाहातील कथांचा अभ्यास करता येईल.

Content Outline	- नवकथा - गाडगीळ, गोखले, भावे, माडगुळकर - नवकथेनंतरची कथा - जी. □कुलकर्णी, चिं. त्र्य. खानोलकर, कमल देसाई, विजया राजाध्यक्ष - दीर्घकथा - भारत सासणे - दलित व ग्रामीण कथा
Module 3 (Credit 1)- कादंबरी	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. प्रारंभिक काळातील कादंबऱ्यांचा परिचय होईल.
	2. रंजनप्रधान आणि ऐतिहासिक कादंबरी युगाचा परिचय घडेल.
Content Outline	- प्रारंभीचे कादंबरी लेखन - सामाजिक कादंबरी - ह. ना. आपटे - वामन मल्हार, केतकर, ना. ह. आपटे, विभावरी शिरूरकर - रंजनप्रधान कादंबरी - मुक्तामाला/ फडके, खांडेकर, माडखोलकर - ऐतिहासिक कादंबरी - हरिभाऊ, नाथमाधव ते रणजीत देसाई
Module 4 (Credit 1)- नव कादंबरी	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. नव कादंबरी आणि दलित कादंबरी अभ्यासता येईल.
	2. ग्रामीण कादंबरी आणि स्त्री कादंबरीकार अभ्यासता येईल.
Content Outline	- नव कादंबरी - मर्ढेकर, नेमाडे, भाऊ पाध्ये - दलित कादंबरी - ग्रामीण कादंबरी - स्त्री कादंबरीकार

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

- वरील घटकांवर आधारित लघुतमप्रकल्पाचे सादरीकरण.

References

- मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, संपा. रा. ग. जाधव, म. सा. प., पुणे
- प्रदक्षिणा (खंड १ व २), संपा. जयंत वष्ट. कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
- मराठी साहित्य: प्रेरणा व स्वरूप, संपा. हातकणंगलेकर/ पवार, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
- मराठी कादंबरी : पहिले शतक, कुसुमावती देशपांडे, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९५३
- मराठी कथा : उद्गम व विकास – इंदुमती शेवडे, सोमैय्या पब्लिकेशन्स प्रा. लि., मुंबई, १९७३
- अवलोकन, दिगंबर पाध्ये, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २०१२
- कादंबरीविषयी, हरिश्चंद्र थोरात, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००६
- खडक आणि पाणी, गंगाधर गाडगीळ, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६३
- मराठी कादंबरी- आस्वाद यात्रा, संपा. विजया राजाध्यक्ष, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २००८
- मराठी कादंबरी : परंपरा आणि चिकित्सा, संपा. सलालकर/ बोपचे, विजय प्रकाशन, नागपूर, २०१९

4.4 Major (Mandatory)

Course Title	मराठी वैचारिक साहित्य (210414)
Course Credits	2
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to 1. वैचारिक साहित्याची संकल्पना, स्वरूप व प्रकार यांचा आकलन होईल. 2. वैचारिक साहित्य व ललित साहित्य यांच्यातील परस्पर संबंध समजून घेईल.
Module 1 (Credit 1)- वैचारिक साहित्याची संकल्पना	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. वैचारिक साहित्याच्या संकल्पनेचे महत्त्व कळेल. 2. आधुनिक कालखंडातील वैचारिक बदलांचे आकलन होईल.
Content Outline	• वैचारिक साहित्याची संकल्पना व स्वरूप विशेष (विचार व तथ्ये यांची वस्तुनिष्ठ मांडणी, पूर्वमतांचे खंडन वा मंडन, तार्किकता, युक्तिवाद, सुस्पष्ट भाषाशैली इत्यादी.) • वैचारिक साहित्याचे प्रकार - वैचारिक निबंध / संशोधनपर लेखन / समीक्षात्मक लेखन / शास्त्रीय लेखन • वैचारिक साहित्य आणि ललित साहित्य - परस्परसंबंध • वैचारिक साहित्यातील मी चे स्वरूप
Module 2 (Credit 1)- शेतकऱ्यांचा असूड	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. महात्मा फुले यांच्या लेखनाचे वेगळेपण लक्षात येईल. 2. शेतकऱ्यांचा असूड या ग्रंथाचे सामाजिक, सांस्कृतिक महत्त्व जाणवेल.
Content Outline	• शेतकऱ्यांचा असूडमधील विचारांचे स्वरूप • शेतकऱ्यांचा असूडमधील समाजदर्शन • शेतकऱ्यांचा असूडमधून जाणवणारी जीवनदृष्टी • शेतकऱ्यांचा असूडमधील भाषा व शैली

References

- १) विचार शिल्प, संपा. रा. ग. जाधव, १९७५, कॉटिनेंटल प्रकाशन, पुणे
- २) प्रदक्षिणा (खंड १ व २), संपा. जयंत वष्ट. कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे

4.5 Major (Electives)

Course Title	स्त्रीवादी साहित्य आणि समीक्षा (220411)
Course Credits	4
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to 1. स्त्रीवाद या विचारसरणीचे आकलन होईल. 2. पितृसत्ताक समाजव्यवस्थेतील स्त्री-पुरुष विषमता आणि स्त्रीचे शोषण याची विद्यार्थिनींना माहिती मिळेल.

	3. विद्यार्थी स्त्रीवादाच्या विविध प्रवाहाशी ज्ञात होतील. 4. स्त्रीवादी समीक्षा पद्धतीचा परिचय होईल. 5. जेन्डर संकल्पना व तिचे महत्त्व ज्ञात होईल.
Module 1 (Credit 1)- स्त्रीवादाचे स्वरूप	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. स्त्रीवादी विचारसरणीची पार्श्वभूमी समजून घेता येईल.
	2. अन्य विचारसरणीपेक्षा स्त्रीवादाचे वेगळेपण लक्षात येईल.
Content Outline	• स्त्रीवाद या विचारसरणीचे स्वरूप व पार्श्वभूमी • पितृसत्ताक समाजव्यवस्थेचे स्वरूप व स्त्रीची अभावात्मक प्रतिमा • पितृसत्ताक समाजव्यवस्थेतील संस्थांमार्फत होणारे स्त्रीच्या अस्तित्वाचे खच्चीकरण, स्त्री-पुरुष विषमता व तिचे उदात्तीकरण • अन्यमानवतावादी विचारसरणीपेक्षा स्त्रीवादाचे वेगळेपण
Module 2 (Credit 1)- पाश्चात्य व भारतीय स्त्रीवाद	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. पाश्चात्य स्त्रीवादी विचारसरणीचा परिचय होईल.
	2. भारतीय स्त्रीवादी विचारसरणीचा परिचय होईल.
Content Outline	• उदारमतवादी स्त्रीवाद • मार्क्सवादी स्त्रीवाद • जहाल स्त्रीवाद • भारतीय स्त्रीवाद
Module 3 (Credit 1)- स्त्रीवादी समीक्षा	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. स्त्रीवादी समीक्षा पद्धतीचे आकलन होईल.
	2. मराठीतील स्त्रीवादी लेखनाचे वेगळेपण लक्षात येईल.
Content Outline	• स्त्रीवादी समीक्षा पद्धतीची उद्दिष्टे • स्त्रीवादी समीक्षा पद्धती (feminist criticism) • स्त्रीकेंद्री समीक्षा पद्धती (gynocritics) • जेन्डर संकल्पना व तिचे महत्त्व
Module 4 (Credit 1)- उपयोजन	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. स्त्रीवादी समीक्षापद्धतीचे प्रत्यक्ष उपयोजन करता येईल.
	2. स्त्रीवादाच्या अंगाने भाषेचे वेगळेपण अभ्यासता येईल.

Content Outline	• स्त्रीवादी समीक्षापद्धतीचे उपयोजन करणे • स्त्रीवादी आशयसूत्रांचा शोध घेणे • स्त्रीप्रतिमेचे स्वरूप अभ्यासणे • भाषेची वैशिष्ट्ये शोधणे
------------------------	--

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

1. वरील घटकांवर आधारित लघुतमप्रकल्पाचे सादरीकरण.

References

- १) स्त्रीवादी समीक्षा- स्वरूप आणि उपयोजन, अश्विनी धोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
- २) स्त्रीवाद, संकलन- सुमती लांडे, २००७, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर
- ३) अर्धे आकाश, अश्विनी धोंगडे, २०१९, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
- ४) समीक्षा - संज्ञा कोश (वाङ्मय कोश खंड ४), संपा. विजया राजाध्यक्ष व इतर, म. रा. सा. स. म. मुंबई
- ५) समीक्षा मीमांसा, गंगाधर पाटील, २०११, मौज प्रकाशन, मुंबई

4.5 Major (Electives)

Course Title	आंबेडकरवादी साहित्य (220412)
Course Credits	4
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to 1. आंबेडकरी चळवळ व दलित साहित्याचे आकलन होईल. 2. दलित साहित्याची प्रेरणा, स्वरूप आणि स्थित्यंतरे यांची माहिती मिळेल. 3. आंबेडकरवादी विचारांचे आकलन होईल. 4. आंबेडकरवादाचा मराठी साहित्यावरील परिणाम विद्यार्थी समजून घेतील.
Module 1 (Credit 1)- आंबेडकरवादी साहित्याचा स्वरूप	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. आंबेडकरवादी चळवळीची पार्श्वभूमी अभ्यासता येईल. 2. साहित्यातील प्रेरणांचा शोध घेता येईल.
Content Outline	• आंबेडकरी चळवळ, दलित साहित्याची चळवळ, दलित पॅन्थर • दलित साहित्याची संकल्पना, प्रेरणा, स्वरूप • दलित साहित्यातील वेदना, विद्रोह इ. • दलित साहित्याची स्थित्यंतरे- दलित साहित्य, बौद्ध साहित्य, फुले-आंबेडकरी प्रेरणेचे साहित्य, • आंबेडकरी साहित्य- संकल्पना, स्वरूप, विशेष इ.
Module 2 (Credit 1)- आंबेडकरवाद संकल्पना	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. आंबेडकरवाद ही संकल्पना समजून घेता येईल. 2. आंबेडकरवादाचा मराठी साहित्यावरील परिणाम अभ्यासता येईल.

Content Outline	• आंबेडकरवाद संकल्पना, पार्श्वभूमी • आंबेडकरवादाची मूल्ये, आंबेडकरी जीवनदृष्टी • साहित्यविषयक दृष्टिकोन- आंबेडकरवादाचा मराठी साहित्यावरील परिणाम
Module 3 (Credit 1)- आंबेडकरवादी कादंबरी	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. आंबेडकरवादी कादंबरी वाङ्मयाचा परिचय घडेल. 2. 'कोंडी' या कादंबरीतील आशयसूत्र समजून घेता येईल.
Content Outline	• मराठी आंबेडकरी कादंबरीची संकल्पना, स्वरूप, विशेष • आंबेडकरी कादंबरीचा धावता आढावा. • बाबुराव बागुल यांच्या 'कोंडी' या कादंबरीतील आशयसूत्रे • 'कोंडी' या कादंबरीचा वाङ्मयीन आणि सामाजिक अंगाने अभ्यास • 'कोंडी' या कादंबरीतून अभिव्यक्त होणारा लेखकाचा दृष्टिकोन
Module 4 (Credit 1)- आंबेडकरवादी रंगभूमी	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. आंबेडकरी रंगभूमीची संकल्पना कळेल. 2. 'निष्ठाण' या नाटकातील आशयसूत्र उलगडता येईल.
Content Outline	• आंबेडकरी रंगभूमीची संकल्पना, स्वरूप, प्रेरणा, विशेष • बोधी नाट्यचळवळ, बोधी नाट्यचळवळीचे वेगळेपण • आंबेडकरी नाटकाची संकल्पना, स्वरूप, विशेष आणि आंबेडकरी नाटकाचा धावता आढावा • अरुण मिरजकर यांच्या 'निष्ठाण' या नाटकातील आशय सूत्रे • या नाटकाचा वाङ्मयीन आणि आंबेडकरवादाच्या अंगाने अभ्यास, या नाटकातील सामाजिक वास्तव आणि तत्वज्ञान • 'निष्ठाण' या नाटकातून अभिव्यक्त होणारा नाटककाराचा दृष्टिकोन

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

1. वरील घटकांवर आधारित लघुतमप्रकल्पाचे सादरीकरण.

References

- १) दलित साहित्य वेदना आणि विद्रोह, फडके भालचंद्रश्रीविद्या प्रकाशन, पुणे १९७७
- २) दलित साहित्य प्रेरणा आणि प्रवृत्ती, खरात शंकरराव इनामदार बंधू प्रकाशन, पुणे १९७८
- ३) दलित साहित्य आजचे क्रांतिविज्ञान, बागुल बाबुराव बुद्धिस्ट पब्लिशिंग हाऊस, नागपूर १९८१
- ४) दलित साहित्य दिशा आणि दिशांतर, भगत दत्ता अभय प्रकाशन, नांदेड १९९२
- ५) संकल्पना, रत्नाकर डी.बी., संकल्पना प्रकाशन, कोल्हापूर १९९६
- ६) आंबेडकरी चळवळ आणि साहित्य, मनोहर यशवंत अभय प्रकाशन, नागपूर १९९३
- ७) आंबेडकरी चळवळ आणि दलित नाटक, खिलारे शशिकांत प्रज्ञा-प्रबोध प्रकाशन, सांगली. २०१३
- ८) आंबेडकरवाद तत्व आणि व्यवहार, कसबे रावसाहेब सुगावा प्रकाशन, पुणे, १९८९
- ९) भारतीय प्रबोधन आणि नव आंबेडकरवाद, सबनीस श्रीपालमधुराज पब्लिकेशन, प्रा.लि.पुणे, १९९२
- १०) दलित नाटक आणि रंगभूमी, नंदपुरे ईश्वर, पिंपळापुणे आणि कंपनी पब्लिशर्स नागपूर १९९७

- ११) आर्ट फॉर नॉलेज, गज्जी प्रेमानंद /देसाई आदित्य, बोधी प्रकाशन, मुंबई २०१७
- १२) मराठी साहित्य ठाव आणि उठाव, करनकाळ राजेंद्र श्वेता प्रकाशन, उल्हासनगर, जि. ठाणे. २००३
- १३) भारतीय साहित्याचे निर्माते किरवले कृष्ण-बाबुराव बागुल, साहित्य अकादमी
- १४) आंबेडकरवाद, बाबर अशोक - कोटी अंड बाबर पब्लिशर्स. [] [] [] पीसोलापूर .
- १५) दलित कादंबरी, मेश्राम नंदा डिम्पल पब्लिकेशन ठाणे.
- १६) आंबेडकरवादी आस्वादक समीक्षा, यशवंत मनोहरप्रियदर्शी प्रकाशन ,कोल्हापूर
- १७) मार्क्सवाद , गांधीवाद, आंबेडकरवाद आणि मराठी साहित्य, यशवंत मनोहर युगसाक्षी प्रकाशन, नागपूर.

4.6 OJT- कार्यानुभव (विद्यापीठाच्या नियमानुसार)

Course Title	कार्यानुभव (विद्यापीठाच्या नियमानुसार) (240441)
Course Credits	4
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to
	1. प्रत्यक्ष काम करून व्यावसायिक जगाचा परिचय होईल.
	2. सैद्धांतिक ज्ञानाचे उपयोजन करून पाहता येईल.
	3. व्यवसायाच्या नव्या संधींचा शोध घेणे.

Course Syllabus

Semester III

3.1 Major (Mandatory)

Course Title	साहित्यसमीक्षा
Course Credits	4
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to 1. साहित्यसमीक्षाशास्त्र समजून घेता येईल. 2. समीक्षालेखन करण्यासाठी आवश्यक कौशल्ये शिकता येतील. 3. उत्तम समीक्षा लिहिण्याची क्षमता व आत्मविश्वास मिळवता येईल.
Module 1 (Credit 1) - साहित्यसमीक्षेचे स्वरूप, प्रक्रिया व व्याप्ती	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. साहित्य समीक्षेचे स्वरूप कळेल. 2. साहित्य समीक्षेची प्रक्रिया कळेल.
Content Outline	• साहित्यसमीक्षेचे विविधांगी स्वरूप- परिचय, परीक्षण, समीक्षण, समीक्षा • साहित्यसमीक्षेची व्याप्ती, साहित्यसमीक्षेचे प्रकार – प्रत्यक्ष समीक्षा व सैद्धांतिक समीक्षा • साहित्यसमीक्षेची प्रक्रिया – आस्वाद, विश्लेषण, अर्थनिर्णयन, मूल्यमापन • साहित्याच्या मूल्यमापनातील दोन भूमिका आणि त्याबाबतचे प्रश्न • साहित्यसमीक्षेचे प्रयोजन, कार्य व महत्त्व • साहित्यसमीक्षा, साहित्येतिहास, साहित्य संशोधन – साम्यभेद
Module 2 (Credit 1) - रुपवादी समीक्षा सिद्धांत व शैलीलक्षी समीक्षा	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. रुपवादी समीक्षेची तत्वे समजतील. 2. शैलीलक्षी समीक्षा अभ्यासता येईल.
Content Outline	• रुपवादी समीक्षा – न्यू क्रिटिसिझम मधील मूलतत्वांचा परिचय. • रुपवादी समीक्षा- रशियन रुपवादातील मूलतत्वांचा परिचय. • रुपवादी समीक्षा व आस्वादक समीक्षा यातील भेद • शैलीलक्षी समीक्षा – साहित्याची भाषा, शैलीचे स्वरूप व प्रकार • शैलीलक्षी समीक्षा – साहित्यप्रकाराची शैली, युगशैली
Module 3 (Credit 1) - समाजशास्त्रीय समीक्षापद्धती व मार्क्सवादी समीक्षापद्धती	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. समाजशास्त्रीय समीक्षा व तेनचा सिद्धांत कळेल. 2. स्त्रीवादी व मार्क्सवादी समीक्षातत्वे समजतील.
Content Outline	• समाजशास्त्रीय समीक्षापद्धती – गृहीतत्वे, साहित्य व समाज - परस्परसंबंध • तेनचा विचार – वंश, देशकालपरिस्थिती. युगप्रवृत्ती

	• समाजशास्त्रीय समीक्षापद्धतीची व्याप्ती, उपयुक्तता व तिच्या मर्यादा • मार्क्सवादी समीक्षापद्धती – पाया व इमला सिद्धांत • ल्युसियन गोल्डमन- जेनेटिकस्ट्रक्चरलिझम – वैश्विक भान संकल्पना • मार्क्सवादी समीक्षापद्धतीची व्याप्ती, उपयुक्तता व तिच्या मर्यादा • स्त्रीवादी समीक्षापद्धती – स्त्रीवाद या विचारसरणीची मूलतत्त्वे, स्त्रीवादाचे प्रवाह • स्त्रीवादी समीक्षापद्धती आणि स्त्रीकेंद्री समीक्षापद्धती • स्त्रीवादी समीक्षापद्धतीची व्याप्ती, उपयुक्तता व तिच्या मर्यादा
Module 4 (Credit 1) - मानसशास्त्रीय समीक्षापद्धती व आदिबंधात्मक समीक्षापद्धती	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. मानसशास्त्रीय समीक्षापद्धतीची संकल्पना समजेल.
	2. आदिबंधात्मक समीक्षा उलगडता येईल.
Content Outline	• मानसशास्त्रीय समीक्षापद्धती – गृहीततत्त्वे, फ्रॉइडची मानवी मनाची संकल्पना • कामवासनेचा सिद्धांत, स्वप्नसिद्धांत, मनोगंड • मानसशास्त्रीय समीक्षापद्धतीची व्याप्ती, उपयुक्तता व तिच्या मर्यादा • आदिबंधात्मक समीक्षापद्धती – गृहीततत्त्वे, युंगची समूहमनाची संकल्पना • आदिबंधाचे स्वरूप, साहित्यगत आदिबंध • आदिबंधात्मक समीक्षापद्धतीची व्याप्ती, उपयुक्तता व तिच्या मर्यादा

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

1. वरील घटकांवर आधारित लघुतमप्रकल्पाचे सादरीकरण.

References

- १) समीक्षामीमांसा – गंगाधर पाटील, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, २०११
- २) सौंदर्यमीमांसा, रा. भा. पाटणकर, ईस्थेटिक सोसायटी आणि मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७४
- ३) नवसमीक्षा : काही विचारप्रवाह, गो. म. कुलकर्णी (संपा.), मेहता प्रकाशन, पुणे, १९८२
- ४) साहित्याची भाषा, भालचंद्र नेमाडे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १०८७
- ५) शैलीवैज्ञानिक समीक्षा, रमेश धोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, १९९६
- ६) आधुनिक भाषाविज्ञान : सिद्धांत व उपयोजन, मिलिंद मालशे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, १९९४
- ७) साहित्य, समाज आणि संस्कृती, दिगंबर पाध्ये, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई,
- ८) अर्थे आकाश, अश्विनी धोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, २०१९
- ९) आदिबंधात्मक समीक्षा, म. सु. पाटील, नीहारा प्रकाशन, पुणे, १९८९
- १०) स्त्रीवादी समीक्षा- स्वरूप आणि उपयोजन, अश्विनी धोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, १९९३
- ११) स्त्रीवाद, संकलन- सुमती लांडे, २००७, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर

3.2 Major (Mandatory)

Course Title	समाजभाषाविज्ञान
Course Credits	4
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to

	- भाषेच्या समाजातील वापराविषयीचे आकलन वाढेल. - भाषाविषयक वादांची कारणमीमांसा करता येईल. - भाषेच्या सामाजिक अभ्यासाची वस्तुनिष्ठ पद्धती कळेल. - साहित्याच्या भाषेचे आकलन वाढेल.
Module 1 (Credit 1) - सामाजिक भाषाविज्ञान: स्वरूप आणि व्याप्ती	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	- सामाजिक भाषाविज्ञान या अभ्यासक्षेत्राचे महत्त्व कळेल. - बोली-भूगोल याचे महत्त्व कळेल.
Content Outline	- सामाजिक भाषाविज्ञान या अभ्यासक्षेत्राचे स्वरूप व व्याप्ती - भाषिक समाज / भाषा – गट - भाषेच्या भौगोलिक सीमा, सामाजिक बोली, भाषिक परिवर्तने - भाषा – भेद, भाषिक विषमता, भाषिक गंड
Module 2 (Credit 1) - सामाजिक भाषाविज्ञानातील महत्त्वाच्या संकल्पना	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	- समाजभाषाविज्ञानाच्या संकल्पना समजून घेता येतील. - बहुभाषिकतेबाबतचे नियोजन करता येईल.
Content Outline	- भाषा संपर्क – वाचापालट, वाचा सरमिसळ आणि उसनवारी - द्विभाषिकता, बहुभाषिकता आणि भाषानियोजन - संभाषणाचे सामाजिक दंडक - संभाषण आणि सत्ता व जवळीक
Module 3 (Credit 1) - भाषा आणि सत्ताकारण	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	- भाषा, प्रमाणभाषा, बोली यांचा परस्परसंबंध कळेल. - भाषा आणि लिंगभेद-वर्ग-वर्णभेद कळेल.
Content Outline	- भाषा आणि सत्ता - प्रमाणभाषा व बोली – परस्परसंबंध - भाषा आणि लिंगभेद - भाषा आणि आर्थिक वर्गव्यवस्था - भाषा आणि जाती / वर्ण व्यवस्था
Module 4 (Credit 1) - सामाजिक भाषाविज्ञानातील संशोधन	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	- समाजभाषाविज्ञानातील संशोधन अभ्यासता येईल. - सैद्धांतिक व समाजभाषाविज्ञानातील भेद समजेल.
Content Outline	- भाषा, विचार आणि संस्कृती - भाषिक वापराचे संशोधन व भाषिक संरचनेतील परिवर्तन - अमेरिकन संशोधन

	• भाषिक क्षमता आणि संप्रेषण क्षमता • सैद्धांतिक भाषाविज्ञान आणि सामाजिक भाषाविज्ञान – परस्परसंबंध
--	--

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

1. वरील घटकांवर आधारित लघुतमप्रकल्पाचे सादरीकरण.

References

- १) सामाजिक भाषाविज्ञान – रमेश धोंगडे, दिलीपराजप्रकाशन प्रा. लि., पुणे २००६
- २) आधुनिकभाषाविज्ञान, संपा.- डॉ. कल्याण काळे, डॉ. अंजली सोमण, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९९९
- ३) आधुनिकभाषाविज्ञान : सिद्धांत आणि उपयोजन, डॉ. मिलिंद मालशे, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई, १९९५.
- ४) वैखरी: भाषा आणि भाषाव्यवहार, डॉ. अशोक केळकर, मुंबई, १९८३
- ५) भाषा: इतिहास आणि भूगोल- डॉ. ना. गो. कालेलकर, मौज प्रकाशन, मुंबई, आ. २, १९८५
- ६) भाषा आणि संस्कृती - डॉ. ना. गो. कालेलकर, मौज प्रकाशन, मुंबई, आ. २, १९८५
- ७) मराठीच्या प्रमाणभाषेचे स्वरूप – डॉ. सुहासिनी लद्दू, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिर्मिती मंडळ, नागपूर, १९८३

3.3 Major (Mandatory)

Course Title	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (कविता आणि नाटक)
Course Credits	4
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to 1. मराठी कवितेतील परिवर्तने आणि विविधता लक्षात येईल. 2. मराठी नाटक व रंगभूमी यांचे आकलन वाढेल. 3. मराठी साहित्याच्या परंपरेचे भान येईल.
Module 1 (Credit 1) - मराठी कवितेची परंपरा	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. अव्वल इंग्रजी कालखंडातील काव्यलेखनाचा इतिहास कळेल. 2. रविकिरण मंडळाचे कार्य समजेल.
Content Outline	• अव्वल इंग्रजी कालखंडातील काव्यलेखन - म. मो. कुंटे, महात्मा फुले • केशवसुतपूर्व कविता - शाहीर परशुराम, सगनभाऊ, प्रभाकर, कान्होबा रणछोडदास कीर्तीकर, परशुरामपंत तात्या गोडबोले • आधुनिक मराठी कवितेची मुहूर्तमेढ - केशवसुत • बालकवी, भा. रा. तांबे, गोविंदाग्रज • रविकिरण मंडळाची कविता - माधव ज्युलियन, यशवंत, गिरीश
Module 2 (Credit 1) - आधुनिक व आधुनिकोत्तर कविता	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. नवकवितेची परंपरा व त्याचा अभ्यास होईल. 2. भावकविता, दलित कविता हे टप्पे कळतील.

Content Outline	- मराठी नवकविता - बा. सी. मर्ढेकर - अनिल, पु. शि. रेगे, कुसुमाग्रज, सदानंद रेगे म. म. देशपांडे, ना. घ. देशपांडे, वा. रा. कांत, बहिणाबाई चौधरी - शरच्चंद्र मुक्तिबोध, विंदा करंदीकर, नारायण सुर्वे - वसंत बापट, मंगेश पाडगावकर, बा. भ. बोरकर - दिलीप चित्रे, अरुण कोलटकर, विलास सारंग - ग्रेस, सुरेश भट, इंदिरा संत, ना. धों. महानोर, आरती प्रभू इत्यादी - यशवंत मनोहर, नामदेव ढसाळ, वामन निंबाळकर, कमलाकर डहाट - स्त्रियांची कविता
Module 3 (Credit 1) - मराठी नाटकाची वाटचाल (प्रारंभ तः १९४०)	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. मराठी नाट्य परंपरा अभ्यासता येईल.
	2. संगीत रंगभूमीवरील नाटक समजेल.
Content Outline	- मराठी नाटकाचा प्रारंभ – विष्णुदास भावे, महात्मा फुले - बुकिश नाटके – अमरापूरकर व बापट, परशुरामपंत तात्या गोडबोले, महादेवशास्त्री कोल्हटकर - ऐतिहासिक व सामाजिक नाटक – वि. ज. कीर्तने, म. बा. चितळे, वि. ग. कानिटकर, कृ. प्र. खाडिलकर - संगीत नाटक – अण्णासाहेब किर्लोस्कर, गो. ब. देवल, रा. ग. गडकरी
Module 4 (Credit 1) - मराठी नाटकाची वाटचाल (१९४० तः २०००)	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. आधुनिक कालखंडातील नवनाटक कळेल.
	2. प्रायोगिक व दलित रंगभूमीचा अभ्यास होईल.
Content Outline	- आधुनिक नाटक – नाट्यमन्वंतरचे कार्य, विजय तेंडुलकर - जयवंत दळवी, वसंत कानेटकर, रत्नाकर मतकरी - प्रायोगिक नाटक – चिं. त्र्यं. खानोलकर, गो. पु. देशपांडे, सतीश आळेकर, महेश त्रिकुंचवार, अजित दळवी - राजीव नाईक, शफाअत खान, चेतन दातार, जयंत पवार - दलित रंगभूमी – म. भि. चिटणीस, भी. शि. शिंदे, प्रेमानंद गज्वी, टेक्सास गायकवाड, दत्ता भगत, संजय पवार, अमर रामटेके

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

- वरील घटकांवर आधारित लघुतमप्रकल्पाचे सादरीकरण.

References

- १) आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, संपा. रा. ग. जाधव, म. सा. प., पुणे, २००९/ २०१०
- २) अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड १ ते ७- अ. ना. देशपांडे
- ३) मराठी साहित्य: प्रेरणा व स्वरूप, (संपा) पवार, हातकणंगलेकर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८६
- ४) अर्वाचीन मराठी काव्यदर्शन – अक्षयकुमार काळे, पा. ना. बनहट्टी प्रकाशन, १९९९

- ५) मराठी नाट्यसृष्टी, गो. म. कुलकर्णी, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९९३
- ६) आधुनिक मराठी कविता : काही रूपे, गो. म. कुलकर्णी, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९९१
- ६) मराठी नाट्यलेखन तंत्राची वाटचाल – अ. वा. कुलकर्णी, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९७६
- ७) दलित नाटक आणि रंगभूमी, नंदपुरे ईश्वर, पिंपळापुरे आणि कंपनी पब्लिशर्स नागपूर, १९९७
- ८) मराठी रंगभूमी : नाटक, घटना आणि परंपरा – के. नारायण काळे व इतर, मुं.म.सा.सं., मुंबई, १९७१
- ९) स्वातंत्र्योत्तर मराठी कविता – वसंत पाटणकर (संपा) साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली, २००२
- १०) स्वातंत्र्योत्तर मराठी कविता – तू. शं. कुलकर्णी(संपा) साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली, २००२

3.4 Major (Mandatory)

Course Title	साहित्याचा अध्यापन
Course Credits	2
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to 1. अध्यापन प्रक्रियेचे स्वरूप समजल्यामुळे साहित्याचे उत्तम अध्यापन करण्याची क्षमता निर्माण होईल. 2. साहित्याच्या अध्यापनातील नैतिक जबाबदारी समजेल. 3. साहित्याच्या अध्यापनाची योग्य पूर्वतयारी करता येईल. 4. साहित्याच्या अध्यापनाची कौशल्ये आत्मसात करून घेता येतील.
Module 1 (Credit 1) - साहित्याच्या अध्यापनाची प्रक्रिया व पूर्वतयारी	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. साहित्य अध्यापनाचे स्वरूप समजेल. 2. साहित्य अध्यापनाची तयारी करता येईल.
Content Outline	• अध्यापन प्रक्रियेचे स्वरूप • अध्यापनाच्या प्रमुख पद्धती • साहित्याच्या अध्यापनाचे वेगळेपण • साहित्याच्या अध्यापनाची पूर्वतयारी
Module 2 (Credit 1) - साहित्याचा स्वरूप व अध्यापनाची कौशल्ये	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. अध्यापन आणि इतर विषयातील वेगळेपण कळेल. 2. प्रत्यक्ष अध्यापन करता येईल.
Content Outline	• साहित्याचे स्वरूप, अन्य अध्यापन विषयांपेक्षा वेगळेपण • साहित्यप्रकारानुसार बदलणारे अध्यापनाचे स्वरूप • साहित्यकृतीच्या स्वरूपानुसार अध्यापन कौशल्यांचा वापर • उत्तम अध्यापनासाठी आवश्यक गोष्टी

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

1. वरील घटकांवर आधारित लघुतमप्रकल्पाचे सादरीकरण.

References

- १) साहित्य : अध्यापन व प्रकार, संपा. श्री. पु. भागवत, मौज प्रकाशन व पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
- २) साहित्याचे अध्यापन, वसंत दावतर
- ३) कौशल्याधिष्ठित अध्यापन – वासंती फडके, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई

3.5 Major (Electives)

Course Title	माध्यमांतर
Course Credits	4
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to - माध्यमांतर प्रक्रिया सक्रीयपणे समजून घेता येईल. - माध्यमांतर प्रक्रियेतील आव्हाने व वेगळेपण यांचे आकलन करून घेणे. - स्वतः माध्यमांतर करण्याचे कौशल्य मिळवता येईल.
Module 1 (Credit 1) - माध्यमांतर प्रक्रिया चित्रपट माध्यम	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to - माध्यमांतराची प्रक्रिया समजेल. - माध्यमांतरातील अडचणी लक्षात येतील.
Content Outline	- माध्यमांतर प्रक्रियेचे स्वरूप - मराठीतील माध्यमांतरांचा इतिहास - चित्रपट माध्यमाचे स्वरूप व वेगळेपण - माध्यमांतर प्रक्रियेतील अडचणी
Module 2 (Credit 1) - कथात्मसाहित्य आणि नाटक - साम्यभेद	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to - कथात्म साहित्याचे माध्यमांतर करता येईल. - नाट्य माध्यमांतराचे प्रत्यक्ष उपयोजन करता येईल.
Content Outline	- कथा या साहित्यप्रकाराचे स्वरूप (रचनाविशेष), कथेचे घटक (घटना, कथन, पात्र, काळ, वातावरण, भाषा), कथेचा परिणाम - कादंबरी या साहित्यप्रकाराचे स्वरूप (रचनाविशेष), कादंबरीचे घटक (घटना, कथन, पात्र, काल, अवकाश, भाषिक समृद्धता), कादंबरीचा परिणाम - कथा, दीर्घकथा, लघुकादंबरी, कादंबरी, कादंबरी मालिका – साम्यभेद - नाटक / क्लॉकिका या साहित्यप्रकारांचे स्वरूप (रचनाविशेष), नाटकाचे घटक (प्रसंग, संवाद, पात्र, स्थलकाल, भाषिक विशेष, नाट्यप्रयोग), नाटकाचा परिणाम
Module 3 (Credit 1) - बाह्यतर मैल (कादंबरी व चित्रपट)	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to ‘बाह्यतर मैल’ या कादंबरीचे माध्यमांतर समजून घेता येईल. - कादंबरी व चित्रपटातील फरक कळेल.

Content Outline	- बाहत्तर मैल कादंबरीचे स्वरूप – आशयसूत्र व रचनाविशेष - बाहत्तर मैल चित्रपटाचे स्वरूप – आशयसूत्र व रचनाविशेष - कादंबरी आणि चित्रपट यांचा तुलनात्मक अभ्यास (अनुभवविश्व, रूपबंध, घटकांची रचना, भाषा इ. संदर्भात विश्लेषण करून त्या आधारे माध्यमांतराची प्रक्रिया स्पष्ट करणे.) - बाहत्तर मैल कादंबरीचे चित्रपट रूपांतर - माध्यमांतराचे मूल्यमापन
Module 4 (Credit 1) – नटसम्राट (नाटक व चित्रपट)	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. 'नटसम्राट' या नाटकाचे माध्यमांतर समजून घेता येईल. 2. माध्यमांतरानंतरचा फरक कळेल.
Content Outline	- नटसम्राट नाटकाचे स्वरूप – आशयसूत्र व रचनाविशेष - नटसम्राट चित्रपटाचे स्वरूप – आशयसूत्र व रचनाविशेष - नाटक आणि चित्रपट यांचा तुलनात्मक अभ्यास (अनुभवविश्व, रूपबंध, घटकांची रचना, भाषा इ. संदर्भात विश्लेषण करून त्या आधारे माध्यमांतराची प्रक्रिया स्पष्ट करणे.) - नटसम्राट नाटकाचे चित्रपट रूपांतर - माध्यमांतराचे मूल्यमापन

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

- वरील घटकांवर आधारित लघुतमप्रकल्पाचे सादरीकरण.

References

- मराठीकादंबऱ्यांची नाट्यरूपांतरणे – कल्पना कामत, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९९८
- सिनेमाची भाषा – मनिषा कावतकर, उन्मेष प्रकाशन, पुणे.
- दृश्यकला आणि साहित्य – वसंत आबाजी डहाके, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई, २०१३
- साहित्यकृतीचे माध्यमांतर – राजेंद्र थोरात / आशुतोष कसबेकर (संपा.), संस्कृती प्रकाशन, पुणे, २०१७
- कुंकू ते दुनियादारी - राजेंद्र थोरात, चपराक प्रकाशन, पुणे, २०१९
- चित्रपटाचे सौंदर्यशास्त्र – सुषमा दातार(अनु.), लोकवाङ्मयगृह, मुंबई, २०११
- सिनेमा: [कि] अभ्यास, हर्षदा वेदपाठक, गमभन प्रकाशन, मुंबई, २०१५
- मराठी चित्रपटाची पटकथा, अनिल सकपाळ, अनुबंध प्रकाशन, पुणे, २०१२
- ललित(दृश्यकला विशेषांक) सप्टेंबर, २०१३

3.6 Major (Electives)

Course Title	सर्जनशील लेखन
Course Credits	4
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to 1. साहित्याच्या निर्मितीप्रक्रियेचे स्वरूप प्रत्यक्ष अनुभवता येईल. 2. साहित्य लेखन करण्याची विविध कौशल्ये व तंत्रे शिकता येतील. 3. स्वतः स्वतंत्रलेखन करण्याचा आत्मविश्वास मिळवता येईल.

	4. साहित्याच्या निर्मितीप्रक्रियेचे स्वरूप समजल्यामुळे उत्तम समीक्षा लिहिण्याची क्षमता वाढेल.
Module 1 (Credit 1) – कथनात्म साहित्याचे स्वरूप	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. सर्जनशीलता म्हणजे काय? त्याचे स्वरूप कळेल.
	2. कथनात्म साहित्याचे स्वरूप कळेल.
Content Outline	• कथनात्म साहित्याची संकल्पना • कथनात्म साहित्याचे स्वरूप • कथानकाची रचना, पात्रचित्रणाच्या पद्धती • कथनपद्धती व भाषा
Module 2 (Credit 1) - कविता म्हणजे काय?	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. कविता या साहित्यप्रकाराचे आकलन होईल.
	2. काव्यलेखन करता येईल.
Content Outline	• कवितेची संकल्पना • कवितेतील शब्द व अर्थ यांचे साहचर्य, शब्दक्रमाचे महत्त्व • अल्पाक्षरत्व, अलंकरण व प्रतिमासृष्टी • नादमयता आणि लयबद्धता यांचे स्वरूप
Module 3 (Credit 1) - नाटक या वाङ्मयप्रकाराचे स्वरूप	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. नाट्यलेखनाचे अंतरंग उलगडेल.
	2. प्रत्यक्ष नाट्यलेखन करता येईल.
Content Outline	• नाटक या वाङ्मयप्रकाराचे दृक्श्राव्य स्वरूप • नाटकातील द्वंद्वात्मकता आणि नाटकाचा आकृतिबंध • पात्रचित्रणाच्या पद्धती व संवादभाषा • नाटक : संहिता व प्रयोग
Module 4 (Credit 1) - प्रत्यक्ष लेखनानुभव	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. प्रत्यक्ष लेखनासाठी उद्युक्त होतील.
	2. लेखनाचे पुनर्लेखन करून दोष काढता येतील.
Content Outline	प्रत्यक्ष लेखनानुभव लेखन – १- कथनात्म साहित्य • कथाबीजाचा विस्तार करणे • पात्रांचे स्वभाव रेखाटन करण्याचे कौशल्य आत्मसात करणे • निवेदनाच्या पद्धती आत्मसात करणे • भाषेचा व शैलीचा तोल सांभाळणे

	लखिन – २- कविता ● काव्यबीजाचे अंकुरण (विशिष्ट प्रात्यक्षिकासाठी) ● कल्पनाविस्तार ● शब्दक्रम, नाद, लय यांचे प्रतिबिंब लेखनात कसे उमटते ते बघणे ● प्रतिमांमधून अभिव्यक्ती कशी होते ते अनुभवणे लखिन – ३ – नाटक ● नाट्यबीजाचे नाट्यरूप फुलवणे ● कथेचा प्लॉट तयार करणे ● पात्रचित्रणाचे कौशल्य आत्मसात करणे ● संवादाचे मध्यम वापरून नाट्यवस्तूला आकार देणे ● रंगभूमीवरील सादरीकरणाच्या मर्यादा लक्षात घेणे (लखिनाच प्रात्यक्षिक घट्टिल जाईल. तयार झालेल्या संहितांचा चित्राचन व गुणदोषांची चर्चा करून पुनर्लेखन करून घट्टिल जाईल.)
--	--

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

1. वरील घटकांवर आधारित लघुतमप्रकल्पाचे सादरीकरण.

References

- १) मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, संपा. रा. ग. जाधव, म. सा. प., पुणे
- २) प्रदक्षिणा (खंड १ व २), संपा. जयंत वष्ट. कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
- ३) मराठी साहित्य: प्रेरणा व स्वरूप, संपा. हातकणंगलेकर/ पवार, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
- ४) कादंबरीविषयी, हरिश्चंद्र थोरात, २००६, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
- ५) कवितेचा शोध, वसंत पाटणकर, २०११, मौज प्रकाशन, मुंबई
- ६) साहित्य: अध्यापन व प्रकार, संपा. श्री. पु. भागवत, मौज प्रकाशन व पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
- ७) वाङ्मयप्रकार: संकल्पना व स्वरूप, संपा. वासकर आनंद, अन्वय प्रकाशन, पुणे
- ८) मराठीतील कथनरूपे, वसंत आबाजी डहाके, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई

3.6 RP

Course Title	प्रकल्पलखिन
Course Credits	4

- १) प्रत्यक्ष विशिष्ट विषयावर शोधप्रकल्प तयार करणे.
- २) त्या शोधप्रकल्पावर मौखिक परीक्षा द्यावी लागेल.
- ३) शोधप्रकल्पाचे विषय वेगवेगळे असतील.
- ४) विद्यार्थिनींना त्यावर स्वतंत्रपणे काम करावे लागेल.

Semester IV

4.1 Major (Mandatory)

Course Title	साहित्यातील वाद (संप्रदाय)
Course Credits	4
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to 1. वाद अथवा विचारप्रणाली विषयीचे तार्किकआकलन वाढेल. 2. साहित्यविषयक वादांच्या अभ्यासाची वस्तुनिष्ठ पद्धती कळेल. 3. कोणत्याही नव्याजुन्या वादाचा अभ्यास करण्याची क्षमता निर्माण होईल. 4. साहित्याचे स्वरूपाची जाणीव सखोल होईल.
Module 1 (Credit 1) – साहित्यातील वादाची संकल्पना / अस्तित्ववाद	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. वाङ्मयीन वादांची संकल्पना कळेल. 2. अस्तित्ववादाची ओळख होईल.
Content Outline	• साहित्य – संप्रदायाची संकल्पना • अस्तित्ववाद – पार्श्वभूमी, अस्तित्ववादातील महत्त्वाची विचारसूत्रे • अस्तित्ववादाचा साहित्यावरील परिणाम
Module 2 (Credit 1) - अतिवास्तववाद	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. अतिवास्तववादी तत्त्वज्ञान समजेल. 2. अतिवास्तववादाचा साहित्यावरील परिणाम शोधता येईल.
Content Outline	• अतिवास्तवतावाद – पार्श्वभूमी, तत्त्वज्ञान (दादावाद) • अतिवास्तवतावादाचे विशेष • अतिवास्तवतावादाचा साहित्यावरील परिणाम
Module 3 (Credit 1) - आधुनिकतावाद	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. आधुनिकतावाद म्हणजे काय? ते समजेल. 2. साहित्यातील आधुनिकता शोधता येईल.
Content Outline	• आधुनिकतावाद- पार्श्वभूमी, विचारसूत्रे • आधुनिकतावादाचा साहित्यविषयक दृष्टिकोन • आधुनिकतावादी साहित्याचे विशेष
Module 4 (Credit 1) - उत्तरआधुनिकतावाद	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. उत्तरआधुनिकतेची ओळख होईल.

	2. संरचनावादाची पार्श्वभूमी कळेल.
Content Outline	- उत्तरआधुनिकतावाद – पार्श्वभूमी - संरचनावाद व उत्तरसंरचनावाद - उत्तरआधुनिकतावाद – महत्त्वाची विचारसूत्रे आणि साहित्यविषयक दृष्टिकोन - उत्तरआधुनिकतावादी साहित्याचे विशेष

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

- वरील घटकांवर आधारित लघुतमप्रकल्पाचे सादरीकरण.

References

- १) वाङ्मयीन वाद : संकल्पना आणि स्वरूप – सीताराम रायकर व इतर (संपा), मेहता प्रकाशन, पुणे, १९९०
- २) संरचनावाद, उत्तर – संरचनावादव प्राच्य काव्यशास्त्र – गोपीचंद नारंग, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली, २००५
- ३) अस्तित्ववादाची ओळख, दि. के. बेडेकर, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९७२
- ४) अस्तित्ववाद आणि मराठी कादंबरी – रेखा साने-इनामदार, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००३
- ५) समीक्षा – संज्ञा, मराठी वाङ्मयकोश– विजया राजाध्यक्ष (संपा.) खंड ४, म. रा. सा. सं. मंडळ, मुंबई, २००२
- ६) संज्ञा – संकल्पना कोश, संक्षिप्त मराठी वाङ्मयकोश– डहाके, गणोरकर व इतर(संपा), ग. रा. भटकळ फाउंडेशन, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
- ७) मराठी विश्वकोशांतील प्रस्तुत अभ्यासपत्रिकेशी संबंधित नोंदी

4.2 Major (Mandatory)

Course Title	लेखिकाभ्यास (संत तुकाराम)
Course Credits	4
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to
	1. मध्ययुगीन लेखकाच्या अभ्यासाची पद्धती समजून घेता येईल.
	2. लेखकाचे मध्ययुगीन मराठी साहित्य परंपरेतील स्थान ठरविण्याची वस्तुनिष्ठ पद्धती कळेल.
	3. मध्ययुगीन साहित्याच्या अभ्यासाची समकालीन प्रस्तुतता लक्षात येईल.
Module 1 (Credit 1) - मध्ययुगीन कालखंडातील सामाजिक / सांस्कृतिक परिस्थिती	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. मध्ययुगीन काळातील सामाजिक, सांस्कृतिक स्थिती कळेल.
	2. वारकरी पंथाचे कार्य समजेल.
Content Outline	- तुकारामकालीन महाराष्ट्रातील राजकीय परिस्थिती - या काळातील वारकरी पंथाचे व धार्मिकतेचे स्वरूप - समकालीन सामाजिक, धार्मिक, राजकीय स्थितिगतीचा लेखकाच्या व्यक्तिमत्त्वावर झालेला परिणाम - समकालीन मराठी वाङ्मय
Module 2 (Credit 1) - तुकाराम यांचा लौकिक आणि वाङ्मयीन चरित्र	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to

	1. तुकाराम व श्रेष्ठ संतकवींचे जीवन समजून घेता येईल.
	2. अभंगलेखनाची प्रेरणा समजेल.
Content Outline	• तुकारामांचे लौकिक जीवन / कुटुंबातील विठ्ठलभक्तीची परंपरा • जन्मकाल व वंशावळ याविषयीचे वाद • अभंगलेखनाचे स्वरूप व प्रेरणास्थान • आत्मपर अभंगांतून प्रकट होणारे वाङ्मयीन व्यक्तिमत्त्व
Module 3 (Credit 1) - तुकारामांच्या कवितेची स्वरूप	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. तुकारामांच्या कवितेचे स्वरूप कळेल.
	2. काव्यातील प्रबोधन व आत्मनिष्ठा तपासता येईल.
Content Outline	• काव्यलेखनामागील प्रेरणा – विठ्ठलभक्ती / नीतीची शिकवण / दंभावर प्रहार • अभंगातील आत्माविष्कार – समृद्ध जीवनानुभव / सूक्ष्म निरीक्षण क्षमता/संवेदनशीलता/भावोत्कटता/ चिंतनशीलता • वस्तुनिष्ठ दृष्टी / परखडपणा/ स्पष्टवक्तेपणा/ बंडखोर वृत्ती/ उपहास व उपरोध यांचा वापर • समाजाभिमुख जाणीव / समाजप्रबोधनाचा विचार / संस्कृती टीका
Module 4 (Credit 1) - तुकारामांच्या कवितेतील प्रतिमासृष्टी व भाषा	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. तुकारामांच्या कवितेतील बलस्थाने कळतील.
	2. प्रतिमा, संकेत यांचे सर्वंकष ज्ञान होईल.
Content Outline	• तुकारामांच्या कवितेची बलस्थाने – सुभाषितात्मकता/ लोकमानसाची जाण • लोकभाषेचा प्रभावी वापर / लोकभाषेतील संकेत व शब्द यांचे उपयोजन • प्रतिमांचे वैविध्य / समर्पक दृष्टांत व रूपके / अल्पाक्षरत्व • कवितेतून प्रकट होणारी जीवनदृष्टी आणि तत्त्वज्ञान

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

1. वरील घटकांवर आधारित लघुतमप्रकल्पाचे सादरीकरण.

References

- १) महाराष्ट्रातील पाच संप्रदाय, पं. रा. मोकाशी, प्रसाद प्रकाशन, पुणे, १९५५
- २) संतकवी तुकाराम : क्वि चिंतन, निर्मलकुमार फडकुले, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९७८
- ३) तुकाराम दर्शन – सदानंद मोरे, सकाळ प्रकाशन, पुणे, २०१४
- ४) विद्रोही तुकाराम – आ. ह. साळुंखे, लोकायत प्रकाशन, २०१३
- ५) संत वाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती - गं. बा. सरदार, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई, आ. ५, २००४
- ६) महाराष्ट्रीय संतमंडळाचे ऐतिहासिक कार्य – बा. रं. सुंठणकर, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई, आ. ३, २००८
- ७) तुकाराम: व्यक्तित्व आणि कवित्व – किशोर सानप, मनोज तायडे
- ८) महाराष्ट्र सारस्वत – वि. ल. भावे, पॉप्युलर प्रकाशन, आ. ५, १९६३
- ९) मराठी संतांचे सामाजिक कार्य, वि. भि. कोलते, प्रकाशक द. का. कोलते, यवतमाळ, १९६४
- १०) तुकारामांची प्रभावळ, सुहासिनी इर्लेकर, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९२

4.3 Major (Mandatory)

Course Title	स्वातंत्र्योत्तर मराठी साहित्यातील प्रवाह (साहित्यकृतींचा अभ्यास)
Course Credits	4
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to 1. स्वातंत्र्योत्तर काळातील मराठीसाहित्यातील विविधता लक्षात येईल. 2. स्वातंत्र्योत्तर काळात निर्माण झालेल्या साहित्य-प्रवाहांची कारणमीमांसा करता येईल. 3. साहित्याच्या सामाजिक अभ्यासाची वस्तुनिष्ठ पद्धती शिकता येईल.
Module 1 (Credit 1) - स्वातंत्र्योत्तर मराठी साहित्याची पार्श्वभूमी/महानगरी साहित्य	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. 'चक्र' या कादंबरीतील महानगरीय जीवन समजेल. 2. कादंबरीचा वाङ्मयीन-भाषिक अभ्यास होईल.
Content Outline	• दुसरे महायुद्ध, स्वातंत्र्यप्राप्ती, फाळणी, गांधीहत्या, संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ, शिक्षणाचा विस्तार • औद्योगिकीकरण, महानगरांचा उदय • अनियतकालिकांची चळवळ • महानगरी साहित्याचे स्वरूप व त्या संदर्भात 'चक्र' (जयवंत दळवी) या कादंबरीचा अभ्यास
Module 2 (Credit 1) - दलित साहित्य	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. 'गावकुसाबाहेरच्या कविता' या कवितासंग्रहाची ओळख होईल. 2. कवितेचा वाङ्मयीन अभ्यास होईल.
Content Outline	• दलित साहित्यामागील प्रेरणा, डॉ. आंबेडकर यांचे वैचारिक अधिष्ठान • दलित जाणिवेचे विशेष – वेदना, विद्रोह, नकार, सामाजिक न्याय • दलितसाहित्यातील आशय आणि विविधांगी निर्मिती • दलित साहित्य प्रवाहाचे मराठी वाङ्मयातील महत्त्व व त्या संदर्भात 'गावकुसाबाहेरच्या कविता' (वामन निंबाळकर) या कवितासंग्रहाचा अभ्यास
Module 3 (Credit 1) - विज्ञान साहित्य	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. 'यक्षाची देणगी' या कलाकृतीचा परिचय होईल. 2. विज्ञान साहित्याचा नवा प्रवाह समजून घेता येईल.
Content Outline	• विज्ञान साहित्याची संकल्पना • विज्ञान साहित्याची वैशिष्ट्ये • विज्ञान साहित्याचे वेगळेपण • विज्ञान साहित्याच्या संदर्भात 'यक्षाची देणगी' (जयंत नारळीकर) चा अभ्यास
Module 4 (Credit 1) - आदिवासी साहित्य	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. 'आदोर' या आत्मकथनाचा अभ्यास होईल.

	2. आदिवासी जीवन समजून घेता येईल.
Content Outline	- आदिवासी साहित्याचे स्वरूप आणि विविधांगी निर्मिती - आदिवासी साहित्याच्या संदर्भात 'आदोर' (नजूबाई गावित) या आत्मकथनाचे अध्ययन

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

- वरील घटकांवर आधारित लघुतमप्रकल्पाचे सादरीकरण.

References

- मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, संपा. रा. ग. जाधव, म. सा. प., पुणे, २०१०
- आधुनिक मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी- गो. म. कुलकर्णी, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९४
- मराठी साहित्य : प्रेरणा व स्वरूप, संपा. हातकणंगलेकर/ पवार, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८६
- नववाङ्मयीन प्रवृत्ती आणि प्रमेये - रा. ग. जाधव, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, १९७२
- लघुनियतकालिकांची वर्णनात्मक सूची - रफिक सूरज, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २०११
- अवलोकन, दिगंबर पाध्ये, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २०१२
- जनसाहित्याच्या दिशेने, वा. वा. वडस्कर, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९८८
- आजची कादंबरी : नोंदी आणि निरीक्षणे - रंगनाथ पठारे, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, २०१४
- मराठी कादंबरी- आस्वाद यात्रा, संपा. विजया राजाध्यक्ष, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २००८
- मराठी कादंबरी : परंपरा आणि चिकित्सा, संपा. सलालकर/ बोपचे, विजय प्रकाशन, नागपूर, २०१९
- दलित साहित्य : वेदना आणि विद्रोह - भालचंद्र फडके, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९७७
- दलित नाटक आणि रंगभूमी, नंदपुरे ईश्वर, पिंपळापुणे आणि कंपनी पब्लिशर्स नागपूर, १९९७
- महानगरी वास्तव : भारतीय कादंबऱ्यांच्या संदर्भात - सूर्यकांत आजगावकर (संपा), प्रका. - गुरुनानक खालसा महाविद्यालय, माटुंगा आणि ललित प्रकाशन, मुंबई, २०१९
- मराठी विज्ञान साहित्य: (संपादक) डॉ. म. सु. पगारे, अथर्व पब्लिकेशन, जळगाव
- विज्ञानवादी मराठी साहित्य: शोध आणि बोध (संपादक) डॉ. सुदर्शन दिवसे, प्रकाशक कला महाविद्यालय कोरपना
- विज्ञान साहित्य : संकल्पना आणि स्वरूप, डॉ. रविंद्र शिंदे, शब्दवैभव प्रकाशन, पुणे
- मराठी विज्ञान साहित्य : संशोधन आणि समीक्षा, डॉ. फुला बागुल, प्रशांत पब्लिकेशन, धुळे
- संज्ञा संकल्पना कोश, संक्षिप्त मराठी वाङ्मय कोश, डहाके, गणोरकर व इतर, रा. भटकळ फाऊंडेशन, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.

4.4 Major (Elective)

Course Title	साहित्यप्रकारांचा अभ्यास
Course Credits	4
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to
	1. साहित्याच्या वर्गीकरणाची गरज जाणणे.
	2. नाटक या प्रकाराचा भाषिक अभ्यास करणे.
	3. वाडा चिरेबंदी नाटक समजून घेणे.
	4. न हि वेंरेन वेरानि हे नाटक अभ्यासणे.

Module 1 (Credit 1) - साहित्याचवर्गीकरण : संकल्पना व सिद्धांत	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. साहित्याच्या वर्गीकरणाची गरज लक्षात येईल.
	2. साहित्याच्या वर्गीकरणाच्या निमित्ताने निर्मितीप्रक्रिया समजून घेता येईल.
Content Outline	• साहित्य आणि साहित्यप्रकार • साहित्यप्रकारांची लवचिकता आणि वर्गीकरण • साहित्याच्या वर्गीकरणाची गरज • साहित्याची निर्मितीप्रक्रिया आणि साहित्यप्रकार
Module 2 (Credit 1) - नाटक या साहित्यप्रकाराचा अभ्यास : भाषिक-अभाषिक घटक	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. नाटक या प्रकाराचा भाषिक अभ्यास होईल.
	2. नाटकाच्या अभाषिक अंगांचा अभ्यास होईल.
Content Outline	• ललित साहित्याची भाषा • नाटकातील संवादाचे स्वरूप • नाटकातील नेपथ्यरचना, प्रकाशयोजना • पात्रचित्रण, अभिनय, संघर्षाचे स्वरूप
Module 3 (Credit 1) – 'वाडा चिरेबंदी' (महेश एलकुंचवार)	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. 'वाडा चिरेबंदी' या नाटकाचे आशयसूत्र समजेल.
	2. 'वाडा चिरेबंदी' या नाटकाचे वाङ्मयीन वैशिष्ट्य कळेल.
Content Outline	• 'वाडा चिरेबंदी' या नाटकाचे स्वरूप • 'वाडा चिरेबंदी'मधील संघर्षाचे स्वरूप • 'वाडा चिरेबंदी'मधील पात्रयोजना • 'वाडा चिरेबंदी'चे वाङ्मयीन वैशिष्ट्य
Module 4 (Credit 1) – 'न हि वेरेन वेरानि' (भगवान हिर)	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. 'न हि वेरेन वेरानि' या नाटकाचे आशयसूत्र समजेल.
	2. 'न हि वेरेन वेरानि' या नाटकाचे वाङ्मयीन वैशिष्ट्य कळेल.
Content Outline	• 'न हि वेरेन वेरानि' या नाटकाचे स्वरूप • 'न हि वेरेन वेरानि'मधील संघर्षाचे स्वरूप • 'न हि वेरेन वेरानि'मधील पात्रयोजना • 'न हि वेरेन वेरानि'चे वाङ्मयीन वैशिष्ट्य

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

1. वरील घटकांवर आधारित लघुतमप्रकल्पाचे सादरीकरण.

References

- १) मराठी नाटक-नाटककार काळ आणि कर्तृत्व, वि. भा. देशपांडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
- २) मराठी नाटक आणि रंगभूमीचा इतिहास, दत्ता भगत, म. रा. साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, २०१९.
- ३) त्रिकुंचवारांची नाट्यसृष्टी, संध्या अमृते, विजय प्रकाशन, नागपूर, १९९५.
- ४) नाट्यदर्शन, पराग घोंगे, विजय प्रकाशन, नागपूर, १९९२.
- ५) दलित रंगभूमी आणि नाट्य चळवळ, मधुकर मोकाशी, स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, २०००.
- ६) मराठी नाटक : सृष्टी आणि दृष्टी, मधू जामकर, गोदावरी प्रकाशन, औरंगाबाद, २००१.
- ७) रंग नाटकाचे, पुष्पा भावे, राजहंस प्रकाशन, मुंबई, २०१२.
- ८) नाट्य विशेषांक 'ललित', २०१३.
- ९) वाडा चिरेबंदी, माधव मनोहर रसरंग, २५ मे १९८५.

4.4 Major (Elective)

Course Title	मराठी वाङ्मयाचा सांस्कृतिक अभ्यास
Course Credits	4
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to 1. संस्कृतीची संकल्पना समजून घेणे. 2. सांस्कृतिक अभ्यासपद्धती समजून घेणे. 3. सांस्कृतिक प्रभुत्ववाद आणि साहित्य यातील संबंध जाणणे. 4. वाङ्मयीन स्थित्यंतरे समजून घेणे.
Module 1 (Credit 1) - सांस्कृतिक अभ्यास : संकल्पना व स्वरूप	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. सांस्कृतिक अभ्यासाचे स्वरूप समजेल. 2. सांस्कृतिक अभ्यासाची वैशिष्ट्ये कळतील.
Content Outline	• सांस्कृतिक अभ्यासाची पार्श्वभूमी • सांस्कृतिक अभ्यासाचे महत्त्व • सांस्कृतिक अभ्यासाचे वेगळेपण
Module 2 (Credit 1) - वासाहतिक काळातील सांस्कृतिक स्थित्यंतर	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. वासाहतिक काळातील स्थित्यंतरे कळतील. 2. वासाहतिक धोरण समजेल.
Content Outline	• इंग्रजांचे वासाहतिक धोरण • महाराष्ट्रातील राजकीय स्थित्यंतरे • महाराष्ट्रातील सामाजिक स्थित्यंतरे
Module 3 (Credit 1) - सांस्कृतिक स्थित्यंतर [१९४७ ते १९९०]	

Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. स्वातंत्र्योत्तर काळातील घडामोडी समजतील.
	2. महत्त्वाचे बदल समजून घेता येतील.
Content Outline	• भारतीयांची इंग्रजांच्या पारतंत्र्यातून मुक्ती/भारतीय राज्यघटनेची निर्मिती • महाराष्ट्र राज्याची भाषिक आधारावर निर्मिती • आधुनिक कालखंडाचा उदय आणि सुधारणा युगाची सुरुवात • दलित, आदिवासी, स्त्रीवादी चळवळींचे शतक
Module 4 (Credit 1) - सांस्कृतिक स्थित्यंतर [१९९० ते २०१०]	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. जागतिकीकरणाचे धोरण समजून घेता येईल.
	2. जागतिकीकरणाचे पडसाद कसे उमटले ते कळेल.
Content Outline	• जागतिकीकरणाची सुरुवात • शेतकऱ्यांची होरपळ • मध्यमजगतातील क्रांती/चळवळींच्या न्हासाचा कालखंड

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

1. वरील घटकांवर आधारित लघुतमप्रकल्पाचे सादरीकरण.

References

- १) महाराष्ट्राच्या सामाजिक-सांस्कृतिक स्थित्यंतराचा इतिहास (खंड-२), संपा. रमेश वरखेडे, म. रा. साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, २०२३.
- २) आधुनिक मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी, गो. म. कुलकर्णी, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९४.
- ३) संज्ञा-संकल्पना कोश, संक्षिप्त मराठी वाङ्मय कोश, डहाके, गणोरकर व इतर, भटकळ फाऊंडेशन, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
- ४) बदलते मराठी साहित्य व संस्कृती, संपा. विलास रणसुभे, श्रमिक प्रतिष्ठान, कोल्हापूर, २०१३.
- ५) साहित्य, संस्कृती आणि जागतिकीकरण, भालचंद्र नेमाडे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २००३.

4.5 RP

Course Title	प्रकल्पलंछन
Course Credits	6

- १) प्रत्यक्ष विशिष्ट विषयावर शोधप्रकल्प तयार करणे.
- २) त्या शोधप्रकल्पावर मौखिक परीक्षा द्यावी लागेल.
- ३) शोधप्रकल्पाचे विषय वेगवेगळे असतील.
- ४) विद्यार्थिनींना त्यावर स्वतंत्रपणे काम करावे लागेल.